

Małgorzata Pamuła-Behrens

**BUDOWANIE ŚRODOWISKA
SPRZYJAJĄCEGO
EFEKTYWNEMU NAUCZANIU
JĘZYKÓW OBCYCH**

**PROGRAM SZKOLENIA DLA
PLACÓWEK WSPARCIA SZKOŁY**

Warszawa 2015

Publikację przygotowano w ramach projektu systemowego „Podnoszenie jakości nauczania języków obcych na I, II, i III etapie edukacyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów defaworyzowanych – II etap”

Projekt zrealizował Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Warszawskim

Wydawca:

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. +48 22 345 37 00

faks +48 22 345 37 70

www.ore.edu.pl

Autor: Małgorzata Pamuła-Behrens

Redakcja merytoryczna: Anna Elżbieciak-Stec

Motyw graficzny okładki: Studio Kreatywne Małgorzaty Barskiej

Wydanie I (publikacja internetowa)

Warszawa 2014

Korekta, opracowanie graficzne, skład: Katarzyna Grabarczyk

Wydanie II zmienione (publikacja drukowana)

Warszawa 2015

Korekta, opracowanie graficzne, przygotowanie do druku: ZAPOL Sobczyk Sp. J.

ISBN 978-83-64915-27-7 (Program szkolenia)

ISBN 978-83-64915-23-9 (całość)

Ośrodek Rozwoju Edukacji jako wydawca dołożył wszelkich starań, aby ustalić prawa autorskie do wszystkich materiałów wykorzystanych w publikacji. Jednak w przypadku jakichkolwiek wątpliwości z Państwa strony, prosimy o kontakt z wydawnictwem.

Publikacja rozpowszechniana bezpłatnie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Publikacja jest współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Moduł I: Budowanie zespołu	10
Temat 1.1. i 2. Poznajemy się i poznajemy nasze zasoby	11
Moduł II: Wybrane pojęcia z dyskursu o edukacji	14
Temat 2.1. Sukces i niepowodzenie szkolne z perspektywy ucznia	14
Temat 2.2. Problem defaworyzacji a idea edukacji integracyjnej i włączającej	16
Temat 2.3. Indywidualizacja procesu kształcenia oraz nauczanie międzyprzedmiotowe	20
Temat 2.4. Edukacja formalna i pozaformalna oraz uczenie się nieformalne	22
Moduł III: Społeczno-kulturowe oraz prawne warunki nauczania języków obcych w Polsce	29
Temat 3.1. Europejska polityka językowa	29
Temat 3.2. Podstawy prawne i model edukacji językowej w Polsce	31
Temat 3.3. Cele nauczania języków obcych	34
Temat 3.4. Wielojęzyczność i wielokulturowość	38
Temat 3.5. Uczestnicy i kreatorzy procesu edukacyjnego	43
Moduł IV: Budowanie przyjaznego środowiska wspierającego efektywne nauczanie języków obcych	51
Temat 4.1. Działania organizacyjne w budowaniu przyjaznego środowiska wspierającego nauczanie języków obcych – nie tylko lingua franca	51
Temat 4.2. Wsparcie logistyczne	53
Temat 4.3. Formalna edukacja językowa	55
Temat 4.4. Kształcenie pozaformalne	57
Podsumowanie szkolenia	59

Wstęp

Szkolenie dla nauczycieli, bibliotekarzy, dyrektorów szkół, przedstawicieli organów prowadzących opracowano w ramach projektu „Podnoszenie jakości nauczania języków obcych na I, II, III etapie edukacyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów defaworyzowanych – II etap”. Zawarte w nim materiały pozwalają na opracowanie dwudziestogodzinnego kursu dla osób, które poprzez określone działania mogą wpływać na jakość nauczania języków obcych.

Cele szkolenia

Celem szkolenia jest przygotowanie nauczycieli, bibliotekarzy, dyrektorów szkół, przedstawicieli organów prowadzących do budowania środowiska wspierającego efektywne nauczanie języków obcych.

Program pozwala uczestnikom zdobyć umiejętności zmierzające do podejmowania różnorodnych działań, podwyższających efektywność nauczania języków obcych.

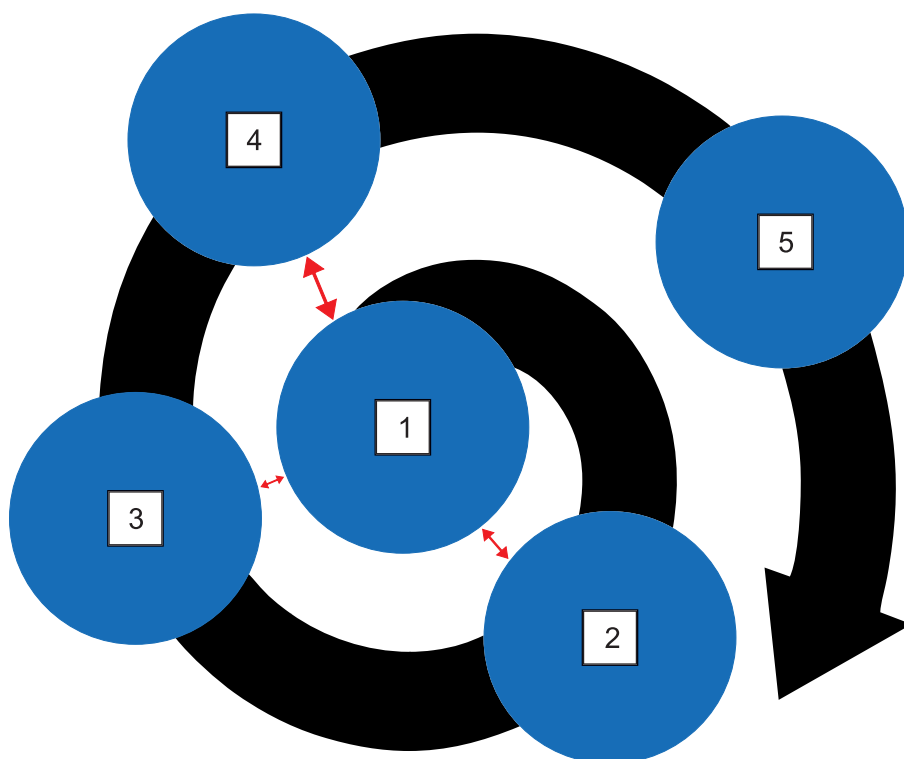
Cele szkolenia:

- Poznanie kontekstu kształcenia obcojęzycznego w polskim systemie edukacji.
- Uwrażliwienie na problematykę edukacji językowej tych słuchaczy, którzy nie zajmują się bezpośrednio nauczaniem języka.
- Zapoznanie się z podstawowymi informacjami dotyczącymi współczesnych tendencji w nauczaniu języków obcych, kierunków europejskiej polityki językowej, a także założeniami polskiej polityki językowej.
- Zapoznanie słuchaczy z podstawowymi informacjami prawnymi na temat nauczania języków obcych w polskim systemie kształcenia ogólnego.
- Zapoznanie się z podstawą programową i refleksja nad wybranymi problemami.
- Poznanie i umiejętność operowania podstawowymi pojęciami z dyskursu o edukacji.
- Rozwijanie kompetencji międzykulturowych.
- Rozwijanie umiejętności budowania zadania i planów zmierzających do podnoszenia jakości nauczania oraz budowania przyjaznego środowiska wspierającego naukę języków obcych, stosownie do własnych kompetencji, zajmowanego stanowiska, pełnionej funkcji, ale i realnych możliwości.

Metody pracy

W niniejszej propozycji szkolenia opieramy się na aktualnych koncepcjach nauczania osób dorosłych i proponujemy wykorzystywanie doświadczeń uczestników, korzystanie z różnych strategii uczenia się oraz sposobów organizacji wiedzy. Szkolenie powinno ułatwić uczestnikom konstruowanie działań wspierających naukę języków obcych i poznawanie innych kultur w ich pracy.

Szkolenie ma układ spiralny.

Schemat 1. Sposób organizacji treści

1. Punkt wyjścia: doświadczenia uczestników.
2. Poszukiwanie punktów wspólnych, które mogą być pomocne w budowaniu środowiska wspierającego naukę języków.
3. Przekazanie uczestnikom nowych informacji i wiadomości teoretycznych.
4. Przygotowanie planów konkretnych działań, projektów mających na celu podniesienie jakości nauczania języków obcych.
5. Działania po zakończeniu szkolenia.

Ważne, aby wszystkie kolejne etapy szkolenia odwoływały się do doświadczeń uczestników.

Ponieważ dorośli uczą się najlepiej tego, co jest związane z ich działaniem celowym, sugerujemy połączenie treści szkolenia z realnymi doświadczeniami uczestników. Proponujemy analizę konkretnych sytuacji i pracę opartą na analizie przypadków. Chcielibyśmy, aby uczestnicy szkolenia poznali nowe treści poprzez działania, poprzez poszukiwanie nowych rozwiązań sytuacji, w których się znaleźli, proponowanie i budowanie nowych działań i rozwiązań. Nasze propozycje to przede wszystkim metody oparte na aktywizacji uczestników, bo takie metody są znacznie skuteczniejsze niż metody podające.

Szkolenie składa się z czterech modułów, opracowanych na podstawie poradnika Anny Jaroszewskiej „Budowanie przyjaznego środowiska, jako czynnik wsparcia edukacji obcojęzycznej w systemie kształcenia obowiązkowego” (zwanego w tekście w skrócie *Poradnikiem*). Dla każdego z nich określono cele oraz sposoby realizacji.

Zakłada się, że szkolenie będzie organizowane dla grup heterogenicznych pod względem przygotowania zawodowego. Pozwoli to na uczestniczenie, współdziałanie i poznawanie w trakcie zajęć różnych osób zaangażowanych w proces uczenia języków w polskiej edukacji.

Wybrane metody pracy w grupach, parach, fora dyskusyjne mają przede wszystkim zachęcić uczestników do refleksji i poszukiwania konkretnych rozwiązań. Określają w jaki sposób mogą oni przyczyniać się do organizacji środowiska wspierającego budowanie umiejętności językowych uczniów.

Istotnym czynnikiem decydującym o powodzeniu szkolenia jest motywacja uczestników. Aby wpływać pozytywnie na motywację w trakcie szkolenia, zachęcamy prowadzących do korzystania z doświadczeń uczestników, wyboru momentów i wspierania działań zmierzających do dzielenia się swoją wiedzą. Należy pamiętać także, że dorośli uczący się potrzebują różnej ilości czasu na wykonanie zadania. Praca nad zadaniem zależy od indywidualnych predyspozycji i profilu osoby uczącej się. Prowadzący szkolenie powinni dostosowywać czas wykonania zadania do grupy, z którą pracują.

Planowanie i prowadzenie szkolenia

W szkoleniu mogą brać udział osoby w różny sposób zaangażowane w edukację językową w polskiej szkole (od nauczycieli języka, do osób reprezentujących organ prowadzący) i dlatego konieczne jest, aby prowadzący zajęcia dostosowywał treści do grupy lub zróżnicował zadania w podgrupach, zachęcał do dzielenia się wiedzą i doświadczeniem zawodowym.

Rekomendowana przez nas liczba uczestników szkolenia to od 8 do 20 osób. Taka liczba pozwoli na efektywną pracę oraz wymianę doświadczeń między uczestnikami.

Plan szkolenia

Szkolenie trwa 20 godzin szkoleniowych, w formie kształcenia ciągłego lub serii krótszych spotkań, przy czym proponujemy, aby jednorazowe spotkanie było blokiem modułu. Wynika to z koncepcji szkolenia, w której zakładamy opracowywanie planów działań w wybranych sektorach, i do tego celu konieczne są nieco dłuższe formy pracy.

Poniżej zamieszczamy plan szkolenia z podziałem czasowym wraz z celami, tematami oraz sposobami ewaluacji nabytej wiedzy i umiejętności przez uczestników.

Tabela 1. Plan szkolenia

Moduł	Cele	Czas (min) ¹	Tematy	Sposoby ewaluacji
I. Budowanie zespołu	Umożliwienie uczestnikom szkolenia poznania się, poznania zakresu ich działalności oraz wymiany informacji na temat ich postaw i wiedzy w zakresie wielojęzyczności oraz wielokulturowości.	75	1. Poznajemy nasze zasoby. 2. Wprowadzenie podstawowej terminologii.	Prezentacja wyników pracy grupy przez sprawozdawców.
II. Wybrane zagadnienia z edukacji	1. Zaprezentowanie uczestnikom podstawowej wiedzy na temat konstrukcji i właściwości systemu oświatowego. 2. Poznanie przez uczestników podstawowych pojęć z zakresu edukacji, takich jak sukces i niepowodzenie szkolne, defaworyzacja, uczenie formalne, nieformalne, pozaformalne, motywacja i autonomia. 3. Zachęcenie do refleksji na temat edukacji językowej i możliwości jej polepszania.	6	1. Sukces i niepowodzenie szkolne. 2. Problem defaworyzacji a idea edukacji integracyjnej i włączającej. 3. Indywidualizacja procesu kształcenia oraz nauczanie międzyprzedmiotowe. 4. Edukacja formalna i pozaformalna oraz uczenie się nieformalne. 5. Motywacja i wdrażanie do autonomii.	Aktywny udział w zadaniach i dyskusjach na zaproponowane tematy.

¹ w godzinach szkoleniowych.

III. Społeczno-kulturowe oraz prawne warunki nauczania języków obcych w Polsce	<p>1. Poznanie europejskiej polityki językowej oraz polskiego modelu edukacji językowej.</p> <p>2. Zachęcenie do refleksji na temat strategii nauczania języków.</p> <p>3. Poznanie współczesnych tendencji w nauce języków obcych.</p>	6	<p>1. Europejska polityka językowa.</p> <p>2. Podstawy prawne i model edukacji językowej w Polsce.</p> <p>3. Cele nauczania języków.</p> <p>4. Wielojęzyczność i wielokulturowość w klasie.</p> <p>5. Uczestnicy i kreatorzy procesu edukacyjnego.</p>	<p>Udział w debacie na temat kompetencji interkulturowej na zajęciach językowych.</p> <p>Zaproponowanie projektu, a w nim konkretnych działań, jakie można podjąć wspólnie w środowisku, aby zwiększyć efektywność nauki języków obcych.</p>
IV. Budowanie przyjaznego środowiska wspierającego efektywne nauczanie języków obcych	<p>1. Refleksja na temat kontekstu działań edukacyjnych wspierających naukę języków oraz roli różnych podmiotów w tym procesie.</p> <p>2. Dyskusja i budowanie propozycji działań wspierających naukę języków obcych na terenach i w grupach defaworyzowanych.</p>	6	<p>1. Działania organizacyjne w budowaniu przyjaznego środowiska wspierającego nauczanie języków obcych.</p> <p>2. Wsparcie logistyczne.</p> <p>3. Formalna edukacja językowa.</p> <p>4. Edukacja nieformalna.</p>	<p>Zaproponowanie ministrategii wspierania nauki języków w swoim regionie, należy wziąć pod uwagę kompetencje, pełnione funkcje zawodowe i społeczne.</p>
V. Podsumowanie szkolenia	<p>1. Refleksja na temat możliwości budowania środowiska wspierającego naukę języków.</p> <p>2. Opracowanie krótkiego podsumowania wykonanych w trakcie szkolenia działań.</p>	15	<p>1. Dyskusja podsumowująca.</p>	<p>Udział w dyskusji.</p>

Kilka uwag i porad dla osób prowadzących szkolenie

Przygotowanie do prowadzenia szkolenia

Ponieważ szkolenie adresowane jest do szerokiej grupy osób, konieczne jest zapoznanie się **przed szkoleniem** z profilem uczestników. Kluczowym punktem przygotowania jest analiza, z jakich instytucji są uczestnicy oraz jakie stanowiska zajmują i jakie pełnią funkcje. Dobrze rozeznanie w tym zakresie ułatwi przeprowadzenie szkolenia.

W trakcie szkolenia proponowane są zadania realizowane w grupach. Prowadzący powinien zadbać, aby grupy były różnorodne i aby uczestnicy nie pracowali stale z tymi samymi osobami.

Prowadzący powinien znać specyfikę kształcenia dorosłych, orientować się w tematyce dotyczącej nauczania języków w Polsce i w Europie, posiadać umiejętności organizacyjne oraz mediacyjne, a także znać metody motywowania grupy do aktywnego uczestnictwa w szkoleniu.

Materiały niezbędne do przeprowadzenia szkolenia

Najważniejszym i kluczowym materiałem dla prowadzącego, jak i dla uczestników, jest poradnik Anny Jaroszewskiej „Budowanie przyjaznego środowiska wspierającego efektywną naukę języków obcych” (opublikowany na stronie www.ore.edu.pl), opracowany w poprzednim zadaniu projektu. Prowadzący powinien dokładnie przeanalizować jego treść przed rozpoczęciem szkolenia i wręczyć go uczestnikom na początku kursu. Warto, aby prowadzący zapoznał się także ze wszystkimi materiałami, które są proponowane uczestnikom we fragmentach.

Wskazane jest, aby sala została dostosowana do pracy w małych grupach. Każda grupa powinna mieć do dyspozycji materiały w postaci przyborów do pisania, papieru, pisaków oraz trzech małych tablic przenośnych (flipchart).

Ocena szkolenia

Szkolenie powinno zakończyć się podsumowaniem. Wykonane przez uczestników zadania są miarą sukcesu szkolenia. Na zakończenie uczestnicy wypełniają ankietę ewaluacyjną oceniającą szkolenie: zaprezentowane treści, ich użyteczność w konkretnej sytuacji zawodowej oraz sposób ich prezentacji. Oceniają organizację szkolenia, prowadzenie oraz przekazane im materiały. Ankieta ewaluacyjna powinna zostać opracowana przez osobę z instytucji zlecającej szkolenie lub organizatora szkolenia.

Moduł I: Budowanie zespołu

Celem pierwszego modułu jest zbudowanie zespołu. Zachęcamy uczestników do poznania się, wymiany dotychczasowych doświadczeń oraz wspólnej refleksji na temat podstawowych zagadnień, jakich będzie dotyczyło szkolenie. Ponieważ istotnym elementem szkoleń zawodowych dla dorosłych jest analiza potrzeb, w drugim ćwiczeniu tego bloku koncentrujemy się na poznaniu oczekiwań uczestników oraz wymianie informacji o zasobach, jakimi dysponują.

Temat 1.1. i 2. Poznajemy się i poznajemy nasze zasoby

Cele

Umożliwienie uczestnikom szkolenia poznania się, poznania zakresu działalności oraz wymiany informacji na temat postaw i wiedzy w zakresie wielojęzyczności oraz wielokulturowości.

Czas: 75 min

Opis

15 min

Zadanie 1. Domino

Celem gry jest poznanie się i uzyskanie informacji, co może łączyć uczestników szkolenia.

Uczestnicy stoją w kręgu. Prowadzący stoi wśród uczestników i rozpoczyna grę. Wyjaśnia, że uczestnicy, tak jak kostki w grze w domino, muszą stworzyć łańcuch i dobrać się w nim według podobieństwa.

Nazywam się ..., pracuję w ..., szukam osoby, która ... mówi po francusku/w pracy zajmuje się .../ lubi uczyć się języków obcych/nie lubi uczyć się gramatyki/ uwielbia czytać powieści kryminalne po angielsku/ogląda filmy w oryginale/ pracuje w bibliotece, inne, i zapraszam ją na miejsce po mojej prawej stronie.

Osoba, która dołączyła do łańcucha, kontynuuje grę:

Nazywam się ..., pracuję w .... szukam osoby, która ... mówi po francusku/w pracy zajmuje się .../ lubi uczyć się języków obcych/nie lubi uczyć się gramatyki/ uwielbia czytać powieści kryminalne po angielsku/ogląda filmy w oryginale/ pracuje w bibliotece, inne, i zapraszam ją na miejsce po mojej prawej stronie.

Gdy nie ma kandydatów podobnych, osoba zmienia kryterium przyłączenia do grupy.

25 min

Zadanie 2. Nasze zasoby

Prowadzący dzieli uczestników na grupy 5-, 6-osobowe; ich zadaniem będzie uzupełnienie tabeli na podstawie zgromadzonych informacji na temat zasobów, jakimi dysponują, podejmowanych działań na rzecz nauki języków obcych oraz oczekiwań względem szkolenia.

	Oczekiwania	Zasoby
Doświadczenie	–	–
	–	–
	–	–
Wiedza/informacja	–	–
	–	–
	–	–

Tabela powinna być dużego rozmiaru, tak aby uczestnicy mogli pracować w większej grupie.

Prezentacja zasobów grupy innym uczestnikom i uczestniczkom szkolenia

20 min

Zadanie 3. Komunikowanie się tym samym językiem

Prowadzący dzieli grupę na podgrupy 3-, 4-osobowe. Każda grupa otrzymuje od prowadzącego dwa terminy z zakresu glottodydaktyki. Grupy wybierają sprawozdawcę, a następnie opracowują pisemnie definicję terminów oraz dyskutują, czy w ich pracy korzystają z tego terminu i czy funkcjonuje on w ich praktyce zawodowej.

Terminy:

Gr. 1. wielojęzyczność, edukacja formalna.

Gr. 2. wielokulturowość, edukacja nieformalna.

Gr. 3. kompetencje (kluczowe), edukacja pozaformalna.

Gr. 4. polityka językowa, defaworyzacja instytucjonalna.

Prowadzący może dobrać terminy w zależności od specyfiki grupy.

Po zakończeniu pracy w grupach sprawozdawca prezentuje definicje oraz przedstawia wnioski z dyskusji.

10 min Podsumowanie. Prowadzący podsumowuje tę część szkolenia, uzupełnia informacje na temat podstawowych terminów i zagadnień. Kładzie nacisk na działania w ramach kształcenia językowego formalnego, nieformalnego i pozaformalnego.

5 min Prezentacja celów i programu szkolenia, a także zasad oceniania nabytej wiedzy i osiągnięć

Terminy do wyboru dla prowadzącego można znaleźć w *Poradniku* rozdział 1 „Podstawowe pojęcia z dyskursu o edukacji”.

1.2. Karta zadań: *Nasze zasoby*

	Oczekiwania	Zasoby
Doświadczenie	– – –	– – –
Wiedza/informacja	– – –	– – –

Moduł II: Wybrane pojęcia z dyskursu o edukacji

Celem drugiego modułu jest zapoznanie uczestników szkolenia z wybranymi pojęciami dyskursu o edukacji, takimi jak sukces i niepowodzenia w nauce języka, defaworyzacja, indywidualizacja procesu nauczania, a także omówienie problemu nauczania formalnego, nieformalnego oraz motywacji i autonomii. Chcielibyśmy także zwrócić uczestnikom kursu uwagę na to, że uczenie się języka jest procesem i podlega takim samym zasadom jak inne formy kształcenia ustawicznego.

Temat 2.1. Sukces i niepowodzenie szkolne z perspektywy ucznia

Cele

Poznanie przez uczestników podstawowych pojęć z zakresu edukacji, takich jak sukces i niepowodzenie szkolne.

Refleksja na temat własnych doświadczeń zawodowych i budowanie pozytywnej motywacji do wspierania sukcesów uczniów w nauce języka.

Czas: 45 min

Opis

- 10 min   Krótka dyskusja z uczestnikami na temat wyników uczniów w testach ogólnopolskich.
- Czy wyniki testów w szkołach, w których pracują uczestnicy, lub w szkołach, z którymi współpracują są satysfakcjonujące?*
- Przedstawienie przez prowadzącego wyników testu z języków obcych w danym regionie lub szkole.
- Refleksja: *Czy wyniki uczniów są sukcesem czy niepowodzeniem? Dlaczego?*
- Jeśli prowadzący nie ma takich wyników, może użyć wyników publikowanych na stronach Centralnej Komisji Egzaminacyjnej: <http://www.cke.edu.pl/index.php/egzamin-maturalny-left/informacje-o-wynikach>
- Podział grupy na dwa zespoły. Jeden pracuje nad problematyką sukcesu, a drugi nad problematyką niepowodzenia szkolnego.

	Zadania dla grup:
10 min	<p>Zadanie 1. Opracowanie ogólnych definicji: Gr. A – sukcesu, Gr. B – niepowodzenia. Odniesienie tych definicji do kontekstu szkolnego. Analiza problemu sukcesu lub niepowodzenia szkolnego z perspektywy ucznia zdolnego oraz ucznia słabego. Przedstawienie przez grupy swoich refleksji. Porównanie z definicjami w poradniku (<i>Poradnik</i>: 13).</p>
5 min	<p>Zadanie 2. Zapoznanie uczestników z listą sukcesów w uczeniu się języków obcych z perspektywy ucznia (<i>Poradnik</i>: 11):</p> <p><i>Pożądane oceny i wyniki egzaminów;</i> <i>Przejsie do kolejnej klasy lub ukończenie szkoły;</i> <i>Udział i osiągnięcia w konkursach/olimpiadach przedmiotowych/językowych;</i> <i>Stały rozwój kompetencji językowych;</i> <i>Certyfikaty potwierdzające poziom zdobytych kompetencji językowych;</i> <i>Możliwość sprawdzenia w praktyce nabytych w szkole kompetencji językowych;</i> <i>Uczenie się w szkole zapewniającej pełnię możliwości rozwoju językowego;</i> <i>Zaspokojenie potrzeb poznawczych ukierunkowanych na obce języki i kultury;</i> <i>Wykształcenie kompetencji autonomicznego uczenia się;</i> <i>Rozwój motywacji do nauki języków obcych i/lub jej utrzymanie;</i> <i>Dobre samopoczucie podczas lekcji języka obcego;</i> <i>Pochwała i uznanie nauczyciela;</i> <i>Uznanie i akceptacja innych uczniów;</i> <i>Pochwała i uznanie rodziców;</i></p>
10 min	<p><i>Poczucie satysfakcji i samorealizacji z udziału w zajęciach językowych.</i></p> <p>Zadanie 3. Anna Jaroszevska w <i>Poradniku</i> (<i>Poradnik</i>: 12) mówi: „Sukces w nauce języka obcego nie jest więc stanem czy też celem wyłącznie jednostkowym, przypisywanym tylko uczniom, lecz obejmuje również nauczycieli, rodziców/opiekunów uczniów, a w ujęciu całościowym także instytucję szkoły, system oświaty, a nawet określoną społeczność”. Po przeanalizowaniu listy sukcesów w uczeniu się języków obcych z perspektywy ucznia, wybierzcie trzy kategorie i określcie, od kogo i od jakich czynników one zależą.</p>
15 min	<p>Zadanie 4. Które sukcesy odnoszą uczniowie ze szkoły, w której pracujesz, lub z którą współpracujesz? Dzięki czemu i komu są możliwe te sukcesy?</p>

Lektura polecana przez autorkę *Poradnika*:

Karpeta-Peć B., Sobańska-Jędrych J., Torenc M. 2013. *Rozwijanie zdolności językowych na lekcji języka obcego*. Ośrodek Rozwoju Edukacji: Warszawa.

oraz inne:

Dąbrowska T. i in. 2013. *Model pracy z uczniem zdolnym w gimnazjum*. Ośrodek Rozwoju Edukacji: Warszawa.

Fechner-Sędzicka I. 2013. *Model pracy z uczniem zdolnym w szkole podstawowej: jak praktycznie i systemowo zorganizować edukację uczniów zdolnych na poziomie szkoły podstawowej?* Ośrodek Rozwoju Edukacji: Warszawa.

Temat 2.2. Problem defaworyzacji a idea edukacji integracyjnej i włączającej

Cele

Refleksja na temat wykluczenia społecznego oraz defaworyzacji i jej skutków w systemie edukacji.

Czas: 90 min

Materiały

Raport krajowy z Europejskiego Badania Kompetencji Językowych ESLC: <http://eduentuzjasci.pl/pl/publikacje-ee-lista/165-raport/raport-z-badania/europejskie-badanie-kompetencji-jezykowych-eslc/854-europejskie-badanie-kompetencji-jezykowych-eslc.html>

Opis

15 min

Prezentacja tematu „Defaworyzacja w systemie edukacji” na podstawie *Poradnika* (Poradnik: 14–21):

Czym jest defaworyzacja?

Polska A i Polska B

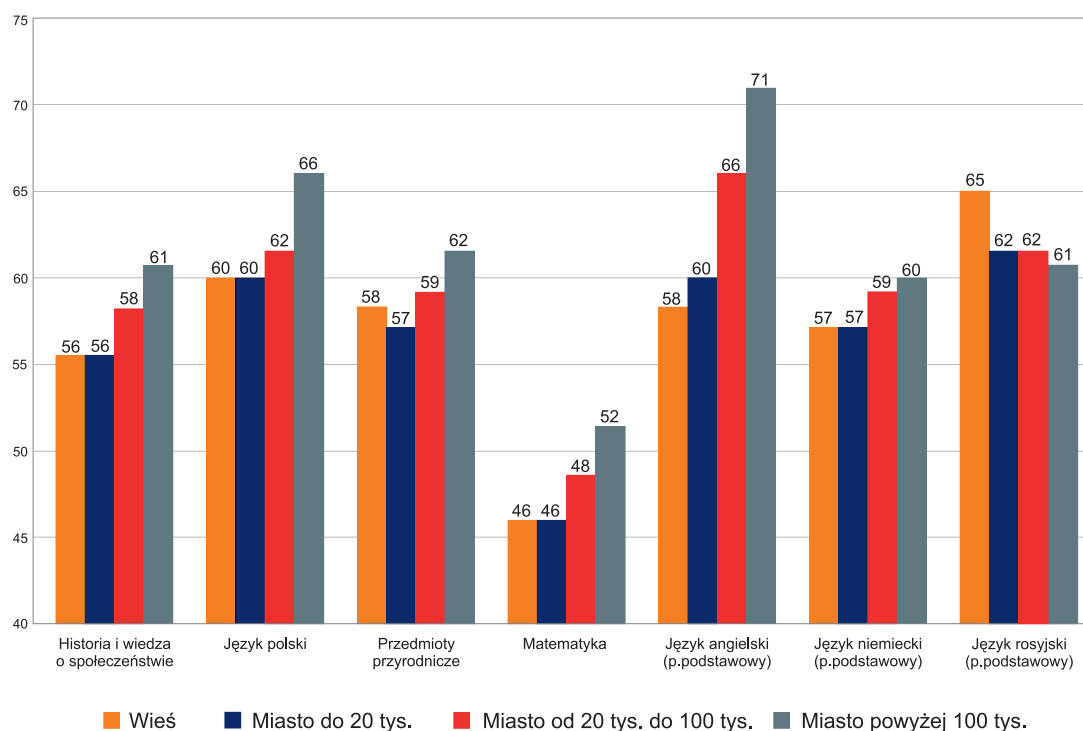
Strategie Rozwoju Kraju do roku 2020

Organizacje międzynarodowe (UNESCO) dla edukacji integracyjnej i włączającej

20 min

Zadanie 1. Analiza aktualnych wyników badań testów gimnazjalnych z języków obcych. Prowadzący szkolenie prezentuje wyniki badań testów gimnazjalnych z języków obcych z 2013 roku.

średnia (%)

Wykres 1. Wyniki egzaminu gimnazjalnego 2013 w zależności od lokalizacji szkoły

Z czego wynika niski poziom znajomości języków obcych uczniów z obszarów wiejskich? Dyskusja z całą grupą. Wspólne wyznaczenie czynników determinujących sukces w edukacji językowej.

25 min

Zadanie 2. Socjodemograficzne i szkolne uwarunkowania osiągnięć uczniów

Praca w grupach 3-, 4-osobowych.

Analiza Raportu krajowego z Europejskiego Badania Kompetencji Językowych ESLC z 2011 roku, opublikowanego przez IBE we wrześniu 2013 roku, rozdział „Zróżnicowanie osiągnięć uczniów”, s. 51–58.

Jakie działania można podjąć, aby uczniowie z obszarów defaworyzowanych osiągnęli lepsze wyniki testów z języka obcego?

30 min

Każda z grup przedstawia jedno rozpisane szczegółowo działanie angażujące nie tylko szkołę, lecz także inne instytucje i osoby. Sprawozdawcy prezentują propozycje pozostałym grupom. Prowadzący notuje propozycje w tabeli:

	Działania		
	I etap	II etap	III etap
Nauczyciele	–	–	–
	–	–	–
	–	–	–
Dyrektorzy szkół	–	–	–
	–	–	–
	–	–	–
Bibliotekarze	–	–	–
	–	–	–
	–	–	–
Przedstawiciele OP	–	–	–
	–	–	–
	–	–	–
Przedstawiciele Rady Rodziców	–	–	–
	–	–	–
	–	–	–
Inni interesariusze	–	–	–
	–	–	–
	–	–	–

Tekst dotyczący zjawiska defaworyzacji w edukacji znajduje się w poradniku Anny Jaroszewskiej „Budowanie przyjaznego środowiska jako czynnik wsparcia edukacji obcojęzycznej w systemie kształcenia obowiązkowego”, s. 14–21.

Raport krajowy z Europejskiego Badania Kompetencji Językowych ESLC: <http://eduentuzjasci.pl/pl/publikacje-ee-lista/165-raport/raport-z-badania/europejskie-badanie-kompetencji-jezykowych-eslc/854-europejskie-badanie-kompetencji-jezykowych-eslc.html>

Lektura dodatkowa:

Hirszel K., Szczepanik R., Zbonikowski A., Modrzejewska D. (red.) 2010. *Psychospołeczne uwarunkowania defaworyzacji dzieci i młodzieży*. Difin.

2.2. Karta zadań: *Jakie działania można podjąć, aby uczniowie z obszarów defaworyzowanych osiągnęli lepsze wyniki testów z języka obcego?*

	Działania		
	I etap	II etap	III etap
Nauczyciele	– – –	– – –	– – –
Dyrektorzy szkół	– – –	– – –	– – –
Bibliotekarze	– – –	– – –	– – –
Przedstawiciele OP	– – –	– – –	– – –

BUDOWANIE ŚRODOWISKA SPRZYJAJĄCEGO EFEKTYWNEMU NAUCZANIU JĘZYKÓW OBCYCH

Przedstawiciele Rady Rodziców	–	–	–
	–	–	–
	–	–	–
Inni interesariusze	–	–	–
	–	–	–
	–	–	–

Temat 2.3. Indywidualizacja procesu kształcenia oraz nauczanie międzyprzedmiotowe

Cele

Refleksja na temat indywiduizacji i sposobów jej wprowadzania do szkoły.

Dyskusja na temat możliwości indywiduizacji nauczania w tradycyjnym systemie nauczania.

Czas: 45 min

Opis

15 min

Prezentacja definicji indywiduizacji nauczania z *Poradnika* (Poradnik: 20) i dyskusja z grupą:

Czy warto wprowadzać nauczanie zindywiduizowane?

Czy jest możliwe realizowanie zindywiduizowanego nauczania w dzisiejszej szkole?

Analiza przypadków – doświadczenia uczestników szkolenia.

Indywiduizacja nauczania oznacza dostosowywanie treści, metod i środków nauczania do indywidualnych zdolności, umiejętności oraz zainteresowań uczniów. Jest specyficzną formą kształcenia, która pozwala na różnicowanie procesu uczenia się w taki sposób, aby sprzyjał on maksymalizowaniu szans rozwojowych ucznia. W tym celu nauczyciel, planując, organizując, a w końcu podejmując działalność dydaktyczno-wychowawczą, powinien uwzględniać psychologiczne, tj. leżące po stronie ucznia, uwarunkowania procesów uczenia się i nauczania, m.in. jego: zdolności i uzdolnienia, poziom inteligencji, style poznawcze, temperament, motywację, zainteresowania, aspiracje, ale ogólną sprawność psychomotoryczną czy poziom deficytów. Indywiduizacji nauczania sprzyja różnicowanie przez nauczyciela celów i zakresu treści kształcenia, tempa, czasu, form oraz miejsc uczenia się/nauczania, jak również stosowanie metod aktywizujących (por. Milerski, Śliwerski 2000: 84–85).

30 min

Podział uczestników na grupy 3-, 4-osobowe.

Zastanówcie się Państwo nad cytatem z *Poradnika*: „Upodmiotowienie ucznia w procesie jego kształcenia i wychowania oznacza zatem ukazywanie mu jego możliwości, a jednocześnie udzielanie pomocy w kreowaniu i wyrażaniu siebie, co więcej wspieranie go w zmaganiach z trudnościami zewnętrznymi, na jakie napotyka, a z którymi nie jest w stanie sobie sam poradzić” (*Poradnik*: 22).

W jaki sposób można wspierać, a jak wspierać ucznia w procesie kształcenia i wychowania? Jak pomóc uczniowi w pokonywaniu trudności? Wybierzcie jakiegoś ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Opracujcie kilka konkretnych propozycji, jak mu pomóc w uczeniu się języka.

Prezentacja propozycji grup. Dyskusja

W rozważaniach dotyczących indywidualizacji nauczania należy także uwzględnić nauczanie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE).

DzU Nr 258 z 2010 r., poz. 1491.

§1a rozporządzenia MEN, regulującego ocenianie, klasyfikowanie, promowanie (...) po nowelizacji z dnia 17 listopada 2010 roku tak określa specyficzne trudności w uczeniu się: „są to trudności w uczeniu się odnoszące się do uczniów w normie intelektualnej, którzy mają trudności w przyswajaniu treści nauczania, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania percepcyjno-motorycznego i poznawczego, nieuwarunkowane schorzeniami neurologicznymi”.

Dzieci migrantów i uchodźców także stanowią grupę o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Temat 2.4. Edukacja formalna i pozaformalna oraz uczenie się nieformalne

Cele

Poznanie koncepcji nauczania formalnego, pozaformalnego i nieformalnego.

Refleksja, w jaki sposób wspierać uczących się w nauce języka w obrębie tych trzech kategorii.

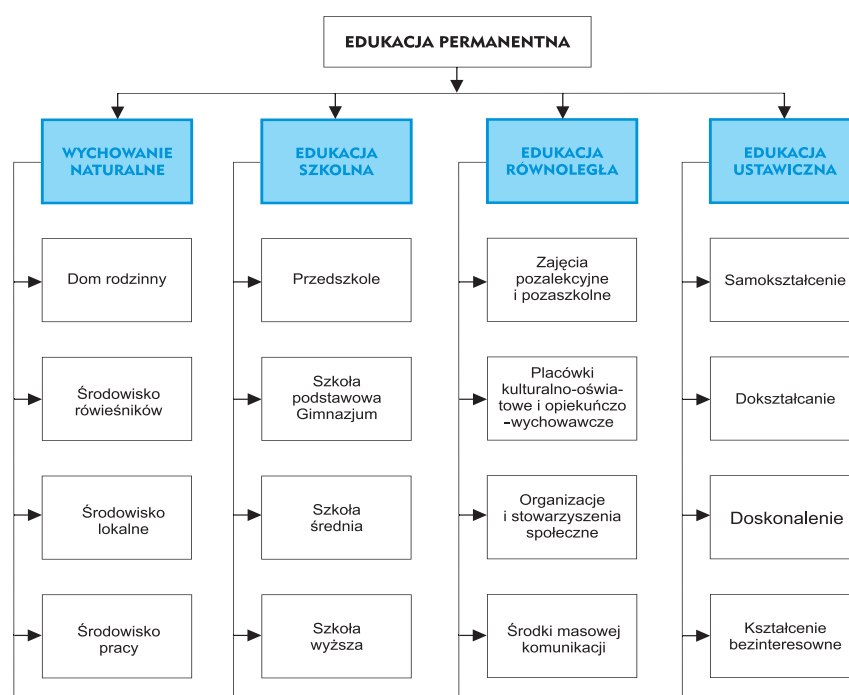
Czas: 45 min

Opis

10 min

Prezentacja i analiza schematu edukacji permanentnej Wiatrowskiego (*Poradnik: 30*). Próba odpowiedzi na pytanie: *Co oznacza termin: edukacja permanentna?*

10 min

5 min

Zadanie 2. Dyskusja w grupach 5-, 6-osobowych na temat koncepcji uczenia się przez całe życie w przypadku nauki języków obcych.

Czy i w jaki sposób uczestnicy uczą się języków obcych?

Czy kontynuują naukę języka, którego uczyli się w szkole? Jeśli tak, to jakie działania podejmują? Jeśli nie, to dlaczego?

15 min

+

5 min

Prezentacja koncepcji edukacji formalnej, pozaformalnej oraz uczenia się nieformalnego oraz ich definicji opracowanych przez Komisję Europejską (2006: 13 i nast.) pt.: *Classification of learning activities – Manual* [Klasyfikacja zajęć edukacyjnych – podręcznik] (*Poradnik: 28*).

Zadanie 3. Podział uczestników na trzy grupy. Każda z grup zajmuje się jednym typem edukacji, poszukując odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób w działalności zawodowej można wspierać uczenie się języków (nauczanie formalne, nieformalne, pozaformalne). Przygotowanie afisza z propozycjami. Prezentacja propozycji.

Nauczanie	Działania
Formalne	– –
Nieformalne	– –
Pozaformalne	– –
Pozaformalne	– –
Pozaformalne	– –

Autorka *Poradnika* zwraca uwagę, że definicji edukacji formalnej nieformalnej i pozaformalnej jest kilka i że „nieco innych definicji edukacji formalnej, pozaformalnej i uczenia się nieformalnego bądź grupy pojęć synonimicznych dostarczają np. glosariusze *European Centre for the Development of Vocational Training* (2008) i *Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji* (2010) czy choćby słownikowe opracowania Jadwigi Kędzierskiej (2003: 858–862) oraz Wincentego Okonia (2007: 203–205). Warto wspomnieć, że «edukacja pozaformalna» czy «nieformalne uczenie się», to pojęcia wywodzące się z koncepcji edukacji ustawicznej osób dorosłych, dlatego też w przeważającej większości opracowań, tak teoretycznych, jak i praktycznych, definiuje się je z tej właśnie perspektywy (por. Kargul, 2005; Malewski, 2010; Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, 2011). I to właśnie ta perspektywa wpływa w głównej mierze na różnice w definiowaniu tych kategorii pojęciowych” (Poradnik: 29).

2.4. Karta zadań: W jaki sposób w swojej działalności zawodowej można wspierać uczenie się języków w ramach wybranej kategorii (nauczanie formalne, nieformalne, pozaformalne)?

Nauczanie	Działania
Formalne	– –
Nieformalne	– –
Pozaformalne	– –

Temat 2.5. Motywacja i wdrażanie do autonomii

Cele

Poznanie koncepcji motywacji i autonomii.

Refleksja na temat czynników wpływających na efektywność nauczania ze szczególnym uwzględnieniem motywacji.

Czas: 45 min

Opis

10 min

Zadanie 1. Teorie motywacji. Prezentacja definicji motywacji Szalka (Poradnik: 31) oraz teorii autodeterminacji Ryana i Deci (2002).

Motywacja, jako pewna siła sprawcza, najczęściej jest definiowana jako: źródło aktywności, siła napędowa, wewnętrzny popęd, skłonność do działania, stan psychiczny, ogół procesów psychicznych, ogół (zespół, zbiór) motywów, impulsów, pobudzeń, czynników itp. Ma ona wywołać: bliżej nieokreślony skutek, ogólną aktywność, określone działanie (zachowanie), zaspokojenie potrzeb, uczenie się, uczenie się języka (Szalek 2004: 53).

Prezentacja teorii autodeterminacji Ryana i Deci (2002).

Refleksja na temat motywacji i autonomii:

Uczeń przyjmie normy i zasady oraz standardy przekazywane przez nauczyciela jeżeli będą one spełniały określone warunki: będą wzmacniały więzi z innymi, będą zwiększały poczucie skuteczności (kompetencja) oraz będą wspierały autonomię ucznia zostawiając mu przestrzeń do inicjowania działań (Vansteenkiste, Lens, Deci 2006).

Teoria autodeterminacji:

- potrzeba kompetencji,
- potrzeba więzi z innymi,
- potrzeba autonomii,

15 min

Zadanie 2. Analiza schematu. Podział zespołu na grupy 3-, 4-osobowe i uzupełnienie schematu przykładami z doświadczeń uczestników szkolenia.

Zachowanie	Brak samostanowienia/samostanowienie					
Styl regulacji	amotywacja	motywacja zewnętrzna				motywacja wewnętrzna
Postrzegane umiejscowienie przyczyn zachowania	bezosobowe	zewnętrzne	częściowo zewnętrzne	częściowo wewnętrzne	wewnętrzne	wewnętrzne
Przejawy	Brak intencji, brak kompetencji, brak kontroli	Działanie podejmowane ze względu na możliwe kary lub nagrody	Zachowania podejmowane w celu osiągnięcia własnych korzyści, uniknięcia wstydu lub z poczucia winy	Zaangażowanie dobrowolne, działanie podejmowane chętnie	Działanie podejmowane ze względu na wartości dla danej osoby	Satysfakcja z działania, zainteresowanie, flow (poczucie spełnienia)
Przykłady	Nie uczę się języków, bo mnie to nie interesuje.	Uczę się języka, bo ... muszę.	Uczę się języka, bo gdybym tego nie zrobił(a) ...	Uczę się języka, dlatego że ... Uważam, że to ważne, bo ...	Uczę się języka, bo to dla mnie ważne.	Uczę się języka, bo lubię/bo mi to sprawia przyjemność.
Przykłady z doświadczeń uczestników szkolenia. Propozycje: Jak im przeciwdziałać? Jak wspierać ucznia?						

10 min

Zadanie 3. Jakie czynniki mogą wpływać na obniżenie motywacji do nauki języka?

Opracowanie przez grupy listy takich czynników i porównanie z listą w *Poradniku* (Poradnik: 31–32):

- 1) negatywne wzorce lub negatywne postawy środowiska rodzinnego względem działalności szkoły, nauczyciela bądź w ogóle nauczania języków obcych;
- 2) niesprzyjające lub po prostu złe warunki nauczania/uczenia się, na które składają się m.in.: złe warunki lokalowe, zniszczona i/lub zdezaktualizowana baza pomocy dydaktycznych, brak takich pomocy, podręcznik nieodpowiadający potrzebom i zainteresowaniom uczniów, zbyt duża liczba uczniów w klasie, brak podziału na grupy kompetencyjne, niemiła atmosfera podczas lekcji, do czego przyczyniają się uczniowie sprawiający trudności wychowawcze;
- 3) presja grupy rówieśniczej, która swoją nieprzychylną, a nawet wrogą postawą dyskredytuje ucznia zaangażowanego w naukę języka obcego, w szczególności, gdy ten osiąga ponadprzeciętne wyniki w tym zakresie;
- 4) inne, dominujące hobby ucznia, które jednoznacznie definiuje kierunki jego zainteresowań i działalność, któremu poświęca całą swoją energię i czas, często kosztem nauki szkolnej, w tym języków obcych – tym samym ich uczenie się, zwłaszcza w czasie pozaszkolnym, traktowane przez ucznia jako przymus, konieczność uniemożliwiająca lub utrudniającą realizację rzeczywistych potrzeb i zainteresowań.

10 min

Zadanie 4. Jak przeciwdziałać takim czynnikom demotywującym? Każda grupa opracowuje trzy propozycje działania, bazując na swoich doświadczeniach zawodowych. Propozycje muszą być związane z pełnioną funkcją zawodową.

Prezentacja propozycji.

Zajęcia mogą także być poszerzone o analizę Europejskiego Portfolio Językowego, materiału wspierającego autonomię uczącego się. Informacje o EPJ można znaleźć na stronie: www.portfoliojezykowe.wordpress.com

Lektura dodatkowa: Deci, E.L., Lens W., Vansteenkiste M. 2006. *Intrinsic Versus Extrinsic Goal Contents in Self Determination Theory: Another Look at the Quality of Academic Motivation*. [w:] „*Educational Psychologist*”, 41, s. 19–31.

Zachowanie	Brak samostanowienia/samostanowienie					
Styl regulacji	amotywacja	motywacja zewnętrzna				motywacja wewnętrzna
Postrzegane umiejscowienie przyczyn zachowania	bezosobowe	zewnętrzne	częściowo zewnętrzne	częściowo wewnętrzne	wewnętrzne	wewnętrzne
Przejawy	Brak intencji, brak kompetencji, brak kontroli	Działanie podejmowane ze względu na możliwe kary lub nagrody	Zachowania podejmowane w celu osiągnięcia własnych korzyści, uniknięcia wstydu lub z poczucia winy	Zaangażowanie dobrowolne, działanie podejmowane chętnie	Działanie podejmowane ze względu na wartości dla danej osoby	Satysfakcja z działania, zainteresowanie, flow (poczucie spełnienia)
Przykłady	Nie uczę się języków, bo mnie to nie interesuje.	Uczę się języka, bo ... muszę.	Uczę się języka, bo gdybym tego nie zrobił(a) ...	Uczę się języka, dlatego że ... Uważam, że to ważne, bo ...	Uczę się języka, bo to dla mnie ważne.	Uczę się języka, bo lubię/bo mi to sprawia przyjemność.
Przykłady z doświadczeń uczestników szkolenia. Propozycje: Jak im przeciwdziałać? Jak wspierać ucznia?						

Teoria autodeterminacji Ryana i Deci

Moduł III: Społeczno-kulturowe oraz prawne warunki nauczania języków obcych w Polsce

Trzeci moduł będzie związany z drugim rozdziałem *Poradnika*. Uczestnicy szkolenia poznają polską politykę językową oraz zapoznają się z europejskimi tendencjami w tym zakresie. Ten moduł ma za zadanie uwrażliwić uczestników, a także sprawić, aby nabyli oni pewne kompetencje interkulturowe i stali się jeszcze bardziej aktywnymi kreatorami procesów związanych z uczeniem się języków obcych.

Temat 3.1. Europejska polityka językowa

Cele

Zapoznanie uczestników z tendencjami w europejskiej polityce językowej.

Refleksja na temat aktualnej polityki językowej w UE.

Czas: 45 min

Opis

10 min   Prezentacja przez prowadzącego szkolenie wybranych zagadnień z zakresu europejskiej polityki językowej:

„Unia Europejska ewoluowała od czasów utworzenia jej zrębów w połowie ubiegłego wieku stanęła przed wyzwaniem, które należy rozpatrywać w kategoriach globalnych. Licząca przeszło pięćset milionów obywateli Wspólnota, na którą składa się dziś 28 państw członkowskich, w której obowiązują 3 alfabety i 24 języki urzędowe, i gdzie funkcjonuje ok. 60 innych języków regionalnych oraz mniejszościowych, w kolejnych strategiach politycznych konsekwentnie próbuje zreformować model edukacji Europejczyków, gdyż to właśnie w ich wykształceniu i praktycznych kompetencjach upatruje się klucz do sukcesu – nie tylko w międzykontynentalnej rywalizacji, ale i w dążeniu do wewnętrznego ładu i rozwoju społecznego – tak Europy, jak i współtworzących ją państw i narodów (por. Komisja Europejska, 2009: 5; Lewis, 2009; Haarmann, 2010: 11 i nast.)” (*Poradnik*: 34.).

Omówienie następujących zagadnień:

Definicje polityki językowej.

Europa wielojęzyczna.

Przegląd najważniejszych dokumentów kształtujących europejską politykę językową.

30 min   **Zadanie 1.** Krytyczna analiza raportu na temat polityki językowej w Europie. Podział uczestników na trzy grupy A, B, C.

Na podstawie lektury fragmentów Raportu Analitycznego: Polityka językowa w Europie: http://eid.edu.pl/_upload/file/2013_06/ibe-raport-polityka-jezykowa-w-europie.pdf.

Uczestnicy opracowują afisz informacyjny w zakresie wybranym przez grupę.

Grupa A – Języki w Europie.

Grupa B – Kształcenie językowe w szkołach w Europie.

Grupa C – Rola mediów w uczeniu się języków.

5 min   Prowadzący wykonuje dokumentację wykonanych prac (zdjęcia) i udostępnia je wszystkim uczestnikom. Podsumowanie pracy połączone jest z prezentacją rekomendacji zawartych w Raporcie Analitycznym.

W *Poradniku* w rozdziale 2.1. „Kontekst europejski” prowadzący szkolenie znajdą dodatkowe informacje na temat europejskiej polityki językowej.

Temat 3.2. Podstawy prawne i model edukacji językowej w Polsce

Cele

Zapoznanie uczestników z podstawami prawnymi regulującymi nauczanie języków obcych w polskiej szkole.

Poznanie działań Sieci Informacji o Edukacji w Europie EURYDICE i materiałów, z których korzystają osoby zainteresowane edukacją.

Czas: 45 min

Opis

5 min   Prezentacja podstawowych aktów prawnych regulujących nauczanie języków obcych w Polsce (*Poradnik*, rozdział 2.2. „Podstawy prawne i model kształcenia obcojęzycznego w Polsce”, s. 37–43).

15 min   **Zadanie 1.** Dyskusja na temat rozwiązań organizacyjnych w zakresie nauki języków obcych zaproponowanych w **podstawie programowej**.

Na czym polega zasada kumulatywności, kontynuacji i różnicowania poziomów kształcenia w procesie nauczania języków obcych?

Jak ta zasada jest realizowana w placówkach, w których Państwo pracują? Praca i dyskusja w grupach 3-, 4-osobowych.

Podstawowe zasady organizacji procesu nauczania języków obcych

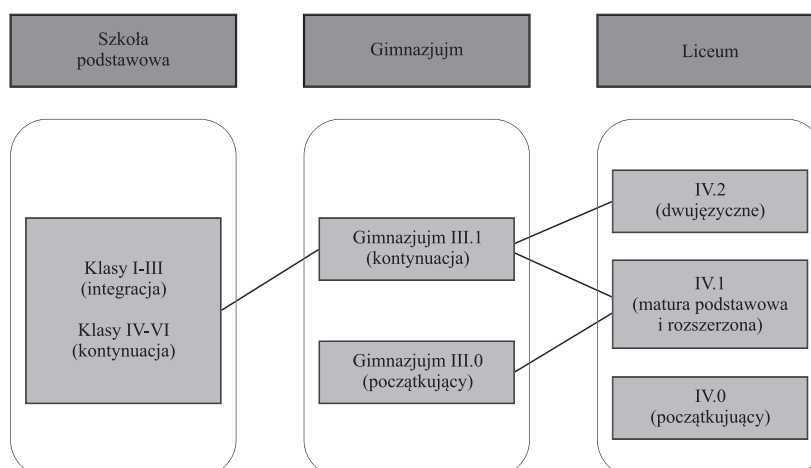
1) kumulatywności, oznacza, że na wyższym etapie edukacyjnym obowiązują wymagania z etapów poprzednich;

2) kontynuacji, czyli zapewnienia uczniom możliwości kontynuowania nauki języka, którego uczyli się na wcześniejszym etapie edukacyjnym oraz

*3) różnicowania poziomów kształcenia, a więc stworzenia uczniom warunków do nauki na poziomie odpowiadającym ich rzeczywistym kompetencjom językowym – w grupach oddziałowych, międzyoddziałowych lub międzyklasowych, z zastrzeżeniem warunkowego ograniczenia liczby uczniów w grupie (*Poradnik*: 39–40).*

Podsumowanie i wykorzystanie do podsumowania schematu „Poziomy kompetencyjne i zasada kontynuacji w kształceniu językowym” (za: Szpotowicz i in. 2009: 63) ze s. 43 *Poradnika*.

25 min

W zależności od specyfiki grupy drugą część zajęć możemy przeprowadzić dwojako:

Zadanie 2A: Opracować analizę systemu edukacji i poznać zasoby EURYDICE.

Zadanie 2B: Dokonać krytycznej analizy aktualnie obowiązującej Podstawy programowej i dokonać analizy wybranego podręcznika do nauki języka.

Zadanie 2A. Uczestnicy mają za zadanie przygotować prezentację polskiego systemu edukacji dla grupy nauczycieli/administratorów edukacyjnych z innego kraju, zainteresowanych przede wszystkim nauczaniem języków obcych. Do wykonania tego zadania uczestnicy mogą skorzystać z dokumentów EURYDICE dostępnych na stronie internetowej: <http://www.eurydice.org.pl/aktualnosci> i innych materiałów dostępnych w internecie.

Materiały dla uczestników szkolenia:

http://www.eurydice.org.pl/system_edukacji_w_polsce

https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Polska:Organizacja_i_struktura_systemu_edukacji

Opis polskiego systemu edukacji:

<http://www.buwiwm.edu.pl/sdd/opis.htm>

Po zakończeniu prezentacja prac.

Wariant B dla nauczycieli języków: prezentacja i opis w języku, którego uczą.

*Wariant C dla dyrektorów: refleksja na temat siatki godzin i liczby godzin języka obcego, godzin, które są do dyspozycji dyrektora, oraz innych źródeł finansowania (np. zgłoszenie innowacji) i zaproponowanie zmiany liczby godzin nauki języka w prowadzonej szkole. To zadanie może być wykonywane w parach lub w małej grupie z nauczycielami danej szkoły.

Zadanie 2B. Zadaniem uczestników jest dokonanie krytycznej analizy wybranego podręcznika do nauki języka i własnych działań dydaktycznych.

Zadanie może być wykonywane indywidualnie lub w grupach.

Na podstawie poniższego zestawienia zaczerpniętego z artykułu J. ILuka „Jak (de) motywujemy uczniów na lekcji języka obcego” opublikowanego w „Językach obcych w szkole” na stronie: <http://jows.pl/sites/default/files/iluk.pdf> odpowiedzcie na pytanie:

Czy podręcznik, który jest używany na lekcji języka, jest dostosowany do preferencji uczniów?

W jaki sposób można zmodyfikować proces uczenia języka, aby proces uczenia się był bardziej dostosowany do preferencji uczniów?

Jakie środki dydaktyczne powinny być stosowane na lekcjach języka obcego?	
Preferencje uczniów [w proc.]	Nauczyciele najczęściej używają [w proc.]
Nagrania wideo (71,7.)	Podręcznika (60,8)
Magnetofon (68,3)	Tablicy (37,5)
Materiały wizualne (44,2)	Magnetofonu (26,7)
Laboratorium językowe (42,5)	Materiałów wizualnych (12,5)
Podręcznik (22,5)	Nagrań wideo (5,8)
Tablica (16,7)	

Dodatkowym interesującym narzędziem do poszukiwania informacji na temat europejskich systemów edukacyjnych jest EURYPEDIA (encyklopedia europejskiej edukacji) dostępna na stronie: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Main_Page

Temat 3.3. Cele nauczania języków obcych

Cele

Refleksja na temat umiejętności w nauce i nauczaniu języków obcych.

Refleksja na temat działań, jakie można podjąć, aby ulepszyć proces uczenia się języków lub proces ich nauczania.

Czas: 45 min

Opis

10 min

Dyskusja w całej grupie szkoleniowej na temat:

Co oznacza, że dana osoba świetnie mówi w obcym języku?

Jakie kompetencje ma osoba?

Jakie są jej kompetencje interkulturowe?

15 min

Zadanie 1. Podział grupy na dwie podgrupy. Najpierw grupa opracowuje listę czynników z pierwszego pytania, a następnie do każdego z nich opracowuje listę indywidualnych działań lub działań instytucji, które mogą wspierać naukę lub nauczanie języków obcych.

Grupa A

Jakie czynniki wpływają na poziom znajomości języka?

Co mogę zrobić jako nauczyciel, dyrektor szkoły, bibliotekarz, przedstawiciel OP, aby wspierać tę naukę u uczniów wybranej szkoły?

Grupa B

Jakie czynniki wpływają na efektywność nauczania języków obcych?

Co mogę zrobić jako nauczyciel, dyrektor szkoły, bibliotekarz, przedstawiciel OP, aby wspierać efektywne nauczanie języka w danej szkole?

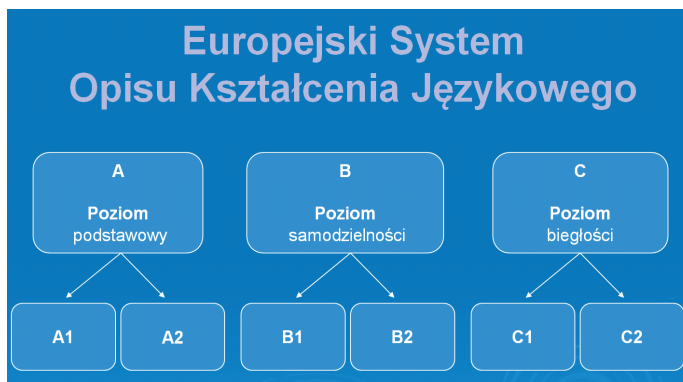
Grupy przedstawiają sobie wzajemnie wyniki dyskusji i refleksji oraz uzupełniają propozycje działań.

Prowadzący/prowadząca notuje propozycje konkretnych działań. Materiał ten będzie stanowić finalny dokument z konkretnymi propozycjami działań strategicznych mających na celu podniesienie jakości nauczania języków obcych.

5 min

Prezentacja i analiza Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego, ze szczególnym uwzględnieniem tabeli poziomów językowych.

Źródło: http://europass.cedefop.europa.eu/fr/documents/european-skills-passport/language-passport/examples/pdf_pl_PL.pdf

[illegible]

15 min

Zadanie 2. Ocena własnych kompetencji językowych – wypełnienie fragmentów paszportu językowego online, dostępnego na stronie Europassu: <https://europass.cedefop.europa.eu/editors/pl/lp/compose>

Instrukcja do tego dokumentu dostępna jest w języku polskim: <https://europass.cedefop.europa.eu/pl/documents/european-skills-passport/language-passport/templates-instructions>

<http://europass.cedefop.europa.eu/pl/documents/european-skills-passport/language-passport/examples>

Paszport Językowy

Elżbieta Maria Kowalska

Język ojczysty polski	Inne języki rosyjski, angielski
--------------------------	------------------------------------

rosyjski				
Samoocena umiejętności językowych				
Rozumienie		Mówienie		Pisanie
Słuchanie	Czytanie	Porozumiewanie się	Samodzielne wypowiedzianie się	Pisanie
C2 Poziom biegłości	B2 Poziom samodzielności	C2 Poziom biegłości	C2 Poziom biegłości	B2 Poziom samodzielności
Doświadczenia językowe i interkulturalne				
Opis				Czas trwania
Część rodziny pochodzi z Rosji, rozmawiam z nimi wyłącznie po rosyjsku. Nauka jęz. rosyjskiego w szkole podstawowej, średniej i na studiach.				1978–1991

angielski				
Samoocena umiejętności językowych				
Rozumienie		Mówienie		Pisanie
Słuchanie	Czytanie	Porozumiewanie się	Samodzielne wypowiedzianie się	Pisanie
B1 Poziom samodzielności	B2 Poziom samodzielności	B1 Poziom samodzielności	B1 Poziom samodzielności	B2 Poziom samodzielności
Doświadczenia językowe i interkulturalne				
Opis				Czas trwania

* **Wariant B.** Bez komputerów – wykonanie oceny przy wykorzystaniu tylko instrukcji do Paszportu.

Informacje na temat Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego można znaleźć między innymi na stronach Europassu: <http://europass.cedefop.europa.eu/pl/resources/european-language-levels-cefr> http://europass.cedefop.europa.eu/fr/documents/european-skills-passport/language-passport/examples/pdf_pl_PL.pdf oraz na stronie: www.portfoliojezykowe.wordpres

Europejskie poziomy biegiłości językowej –tabela samooceny

	A1	A2	B1	B2	C1	C2
R O Z U M I E N I E	<p>Sluchanie</p> <p>Potrąfię zrozumieć znane mi słowa i bardzo podstawowe wyrażenia dotyczące mnie osobiście, mojej rodziny i bezpośredniego otoczenia, gdy tempo wypowiedzi jest wolne a wymowa wyraźna.</p>	<p>Potrąfię zrozumieć wyrażenia i najczęściej używane słowa, związane ze sprawami dla mnie ważnymi (np. podstawowe informacje dotyczące mnie i mojej rodziny, zakupów, miejsca i regionu zamieszkania, zatrudnienia). Potrąfię zrozumieć główny sens zawarty w krótkich, prostych komunikatach i ogłoszeniach.</p>	<p>Potrąfię zrozumieć główne myśli zawarte w jasnej, sformułowanej w standardowej odmianie języka wypowiedzi na znane mi tematy, typowe dla domu, szkoły, czasu wolnego itd. Potrąfię zrozumieć główne wątki wielu programów radiowych i telewizyjnych traktujących o sprawach bieżących lub o sprawach interesujących mnie prywatnie lub zawodowo – wtedy, kiedy te informacje są podawane stosunkowo wolno i wyraźnie.</p>	<p>Potrąfię zrozumieć dłuższe wypowiedzi i wykłady oraz nadążać za skomplikowanymi nawet wywodami – pod warunkiem, że temat jest mi w miarę znany. Rozumiem większość wiadomości telewizyjnych i programów o sprawach bieżących. Rozumiem większość filmów w standardowej odmianie języka.</p>	<p>Rozumiem dłuższe wypowiedzi, nawet kiedy zwązki logiczne są w nich jedynie implikowane, a nie wyrażone bezpośrednio. Bez większych trudności rozumiem mowa i programy telewizyjne i filmy.</p>	<p>Nie mam żadnych trudności ze zrozumieniem jakiegokolwiek wypowiedzi mówionej – słuchanej „na żywo” czy odbieranej za pośrednictwem mediów – nawet przy szybkim tempie mówienia rodzimego użytkownika języka, pod warunkiem jednak, iż mam trochę czasu, by przyzwyczaić się do nowego akcentu.</p>
	<p>Czytanie</p> <p>Rozumiem znane nazwy, słowa i bardzo proste zdania, np.: na tablicach informacyjnych i plakatach lub w katalogach.</p>	<p>Potrąfię czytać bardzo krótkie, proste teksty. Potrąfię znaleźć konkretne, przewidywalne informacje w prostych tekstach dotyczących życia codziennego, takich jak ogłoszenia, reklamy, prospekty, karty dań, rozkłady jazdy. Rozumiem krótkie, proste listy prywatne.</p>	<p>Rozumiem teksty składające się głównie ze słów najczęściej występujących; dotyczących życia codziennego lub zawodowego. Rozumiem opisy wydarzeń, uczuć i pragnień zawarte w prywatnej korespondencji.</p>	<p>Czytam ze zrozumieniem artykuły i raporty dotyczące problemów współczesnego świata, w których wspólnie prezentują określone stanowiska i poglądy. Rozumiem jednocześnie prozę literacką.</p>	<p>Rozumiem długie i złożone teksty informacyjne i literackie, dostrzegając i doceniając ich różnicowanie pod względem stylu. Rozumiem artykuły specjalistyczne i dłuższe instrukcje techniczne, nawet te niezwiązane z moją dziedziną.</p>	<p>Rozumiem z łatwością praktycznie wszystkie formy języka pisanego, włącznie z to abstrakcyjnymi lub językowo skomplikowanymi tekstami, jak podręczniki, artykuły specjalistyczne i dzieła literackie.</p>
M O W I E N I E	<p>Porozumiewanie się</p> <p>Potrąfię brać udział w rozmowie pod warunkiem, że rozmówca jest gotów powtarzać lub naczej formułować swoje myśli, mówiąc wolniej oraz pomagając mi ująć w słowa to, co usiłuję powiedzieć. Potrąfię formułować proste pytania dotyczące naliegalnej mi znanych tematów lub najprostszych spraw – i odpowiadać na tego typu pytania.</p>	<p>Potrąfię brać udział w zwykłej, typowej rozmowie wymagającej prostej i bezpośredniej wymiany informacji na znane mi tematy. Potrąfię sobie radzić w bardzo krótkich rozmowach towarzyskich, nawet jeśli nie rozumiem wystarczająco dużo, by samemu podtrzymać rozmowę.</p>	<p>Potrąfię sobie radzić w większości sytuacji, w których można się znaleźć w czasie podróży po kraju lub regionie, gdzie mówi się danym językiem. Potrąfię – bez uprzedniego przygotowania – włączyć się do rozmów na znane mi tematy prywatne lub dotyczące życia codziennego (np. rodziny, zainteresowań, pracy, podróży i wydarzeń bieżących).</p>	<p>Potrąfię się porozumiewać na tyle płynnie i spontanicznie, że mogę prowadzić dość swobodne rozmowy z rodzimymi użytkownikami języka. Potrąfię brać czynny udział w dyskusjach na znane mi tematy, przedstawiając swoje zdanie i broniąc swoich poglądów.</p>	<p>Potrąfię się wypowiadać płynnie i spontanicznie, bez zbyt widocznego namyślenia się w celu znalezienia właściwych sformułowań. Potrąfię skutecznie porozumiewać się w różniących od siebie znaczeń, jeśli nawet miewam pewne problemy z wyrażaniem czasu, potrąfię tak sformułowywać swoje wypowiedzi, że rozmówcy są właściwie nieświadomi moich braków.</p>	<p>Potrąfię bez żadnego wysiłku brać udział w każdej rozmowie czy dyskusji. Dobrze znam i odpowiednio stosuję wyrażenia idiomatyczne i potoczne. Wyrażam się płynnie, subtelnie różniąc od siebie znaczeń, jeśli nawet miewam pewne problemy z wyrażaniem czasu, potrąfię tak sformułowywać swoje wypowiedzi, że rozmówcy są właściwie nieświadomi moich braków.</p>
	<p>Samodzielne wypowiedzianie się</p> <p>Potrąfię używać prostych wyrażen i zdań, aby opisać miejsce, gdzie mieszkam oraz ludzi, których znam.</p>	<p>Potrąfię posłużyć się ciągiem wyrażen i zdań, by w prosty sposób opisać swoją rodzinę, innych ludzi, warunki życia, swoje wykształcenie, swoją obecną i poprzednią pracę.</p>	<p>Potrąfię łączyć wyrażenia w prosty sposób, by opisywać przeżycia i zdarzenia, a także swoje marzenia, nadzieje i ambicje. Potrąfię krótko uzasadniać i objaśniać własne poglądy i plany. Potrąfię relacjonować wydarzenia i opowiadać przebieg akcji książek czy filmów, opisując własne reakcje i wrażenia.</p>	<p>Potrąfię formułować przejrzyste, rozbudowane wypowiedzi na różne tematy związane z dziedzinami, które mnie interesują. Potrąfię wyjaśnić swój punkt widzenia w danej kwestii oraz podać argumenty za i przeciw, wziętem do możliwych rozwiązań.</p>	<p>Potrąfię formułować przejrzyste i szczegółowe wypowiedzi dotyczące skomplikowanych zagadnień, rozwijając w nich wybrane podtematy lub poszczególne kwestie i kończyć je odpowiednią konkludą.</p>	<p>Potrąfię przedstawić płynny, klarowny wywód lub opis sformułowany w stylu właściwym dla danego kontekstu w sposób logiczny i skuteczny, ułatwiając odbiorcy odnotowanie i zapamiętanie najważniejszych kwestii.</p>
P I S A N I E	<p>Pisanie</p> <p>Potrąfię napisać krótki, prosty tekst na widokówce, np. z pozdrowieniami z wakacji. Potrąfię wypełniać formularze (np. w hotelu) z danymi osobowymi, takimi jak nazwisko, adres, bywatelstwo.</p>	<p>Potrąfię napisać krótkie i proste notatki lub wiadomości wynikające z doraznych potrzeb. Potrąfię napisać bardzo prosty list prywatny, na przykład dziękując komuś za coś.</p>	<p>Potrąfię napisać proste teksty na znane mi lub związane z moimi zainteresowaniami tematy. Potrąfię pisać prywatne listy, opisując swoje przeżycia i wrażenia.</p>	<p>Potrąfię pisać zrozumiale, szczegółowe teksty na dowolne tematy związane z moimi zainteresowaniami. Potrąfię napisać rozprawkę lub opracowanie, przekazując informacje lub rozwiązując argumenty za i przeciw. Potrąfię pisać listy, podkreślając znaczenie, jakie mają dla mnie dane wydarzenia i przeżycia.</p>	<p>Potrąfię się wypowiadać w zrozumiałych i dobrze zbudowanych tekstach, dosyć szeroko przedstawiając swój punkt widzenia. Potrąfię pisać o złożonych zagadnieniach w prywatnym liście, w rozprawce czy opracowaniu, logicznie i skutecznie, tak by ułatwić odbiorcy zrozumienie i zapamiętanie najważniejszych kwestii. Potrąfię pisać streszczenia i recenzje prac specjalistycznych i utworów literackich.</p>	<p>Potrąfię pisać płynne, zrozumiałe teksty, stosując odpowiedzi w danym przypadku styl. Potrąfię pisać o złożonych zagadnieniach lub artykułach, prezentując poruszane problemy logicznie i skutecznie, tak by ułatwić odbiorcy zrozumienie i zapamiętanie najważniejszych kwestii. Potrąfię pisać streszczenia i recenzje prac specjalistycznych i utworów literackich.</p>

Temat 3.4. Wielojęzyczność i wielokulturowość

Cele

Rozwijanie wrażliwości i kompetencji interkulturowych uczestników.

Refleksja na temat roli kompetencji socjolingwistycznej oraz kompetencji interkulturowej w nauczaniu i nauce języków obcych w szkole.

Czas: 90 min

Opis

10 min Wprowadzenie do tematu. Prezentacja przez prowadzącego definicji wiedzy socjokulturowej, kompetencji socjolingwistycznej, socjokulturowej i międzykulturowej z ESOKJ.

5.1.1.2. Wiedza socjokulturowa

Wiedza o społeczeństwie i kulturze społeczności, która posługuje się danym językiem, stanowi właściwie pewien aspekt ogólnej wiedzy o świecie. Jest on jednak szczególnie ważny dla uczącego się języka i wart poświęcenia mu szczególnej uwagi. W przeciwieństwie bowiem do innych zakresów wiedzy wiedza o danym kraju może nie wynikać z uprzedniego doświadczenia uczącego się, lub może być zniekształcona obiegowymi stereotypami.

Atrybuty wiedzy, wyróżniające dane społeczeństwo europejskie i jego kulturę, mogą na przykład dotyczyć:

Źródło: ESOKJ, s. 96.

5.1.1.3. Wrażliwość interkulturowa

Wiedza, świadomość i rozumienie relacji (podobieństw i wyraźnych różnic) między „światem społeczności pochodzenia” a „światem społeczności języka docelowego” tworzą wrażliwość interkulturową. Oczywiście ważne jest również, że wrażliwość interkulturowa to także wrażliwość na zróżnicowanie regionalne i społeczne obydwu światów. Może ją także wzbogacić świadomość istnienia jeszcze innych kultur niż te, które obejmują język pierwszy i język docelowy uczącego się. Tak poszerzona wrażliwość pomaga umieścić obydwa te języki w szerszym kontekście kulturowym. Poza obiektywną wiedzą istotnym składnikiem wrażliwości interkulturowej jest także świadomość sposobu postrzegania jednej społeczności z perspektywy drugiej, wyrażającej się często w formie narodowych stereotypów.

Źródło: ESOKJ, s. 97.

5.1.2.2. Umiejętności interkulturowe to:

- Umiejętność dostrzegania związku między kulturą własną a obcą.
- Wrażliwość kulturowa oraz umiejętność dokonywania właściwych wyborów strategii i ich odpowiedniego użycia w kontakcie z osobami z innych kultur.
- Umiejętność pośredniczenia między kulturą własną a kulturą obcą oraz radzenia sobie z interkulturowymi nieporozumieniami i wynikającymi stąd sytuacjami konfliktowymi.
- Umiejętność przezwycięzania stereotypów.

Źródło: ESOKJ, s. 96.

5.2.2. Kompetencja socjolingwistyczna

Kompetencja socjolingwistyczna dotyczy wiedzy i umiejętności, które pozwalają zachować społeczny wymiar komunikacji językowej. Wskazywaliśmy już – przy okazji omawiania kompetencji socjokulturowej – na fakt, że język jest zjawiskiem socjokulturowym. Wiele z kwestii poruszanych przy omawianiu kompetencji socjokulturowej dotyczy także kompetencji socjolingwistycznej. To, na co chcemy zwrócić szczególną uwagę w tym miejscu, dotyczy tych zagadnień związanych z posługiwaniem się językiem, których wcześniej nie omawialiśmy, a więc: wyznaczników relacji społecznych, konwencji grzecznościowych, nośników tzw. mądrości ludowej, zróżnicowania rejestrów, dialektów i odmian regionalnych.

Źródło: ESOKJ, s. 106.

Refleksja na temat wagi tych kompetencji w procesie uczenia się języka. Prowadzący może zaproponować cytaty z *Poradnika* (*Poradnik*: 61) jako element otwierający dyskusję:

„Kompetencja międzykulturowa jest wyspecjalizowanym narzędziem poznawczym, umożliwiającym człowiekowi bezkonfliktowe przekraczanie kulturowych barier, realizowanie określonych celów i zaspokajanie konkretnych potrzeb na drodze międzykulturowego dialogu i międzykulturowej współpracy. Kompetencja międzykulturowa ułatwia postrzeganie inności językowo-kulturowej, jej interpretowanie i ocenę. Wzbudza pozytywne reakcje i postawy wobec tej inności – zrozumienie, tolerancję, akceptację. Jest niezbędnym warunkiem międzykulturowości. Proces jej kształtowania, podobnie zresztą jak proces kształtowania pozostałych z wymienionych tu kompetencji, odbywa się w ciągu całego życia, jednak to właśnie instytucja szkoły i nauczyciele odgrywają w nim szczególnie ważną rolę, zaś lekcja języka obcego wydaje się okolicznością najbardziej temu sprzyjającą” (por. Byram, 1997; Bolten, 2006; Mackiewicz, 2010) (*Poradnik*, s. 61).

Refleksja na temat wielokulturowości:

Czy znane są Państwu spontaniczne akty zaangażowania społecznego dla idei wielokulturowości?

W jakim stopniu nauka języka obcego może przyczynić się do rozwijania postaw akceptacji innych?

Jakie lokalne działania wspierają naukę języków obcych w szkole i poza szkołą?

W jakim stopniu nauka języków obcych może przyczynić się do kształtowania dobrych obyczajów w relacjach międzyludzkich w wielokulturowym kontekście?

10 min

Zadanie 1. Przeczytanie fragmentu z *Poradnika* (Poradnik: 5) i komentarz uczestników.

Jaka jest rola nauczycieli i innych osób związanych z edukacją językową w kształceniu kompetencji interkulturowych uczniów?

„(...) mówiąc o obcojęzycznej kompetencji komunikacyjnej – niezależnie od tego, czy wyrażanej przez dzieci, młodzież czy też studentów lub starszych dorosłych – należy mieć na uwadze zarówno kompetencje ogółe jednostki, na które składają się: wiedza deklaratywna (wiedza o świecie, wiedza socjokulturowa, wrażliwość interkulturowa), wiedza proceduralna, czyli umiejętności praktyczne, uwarunkowania osobowościowe i umiejętność uczenia się, jak i stricte językowe kompetencje: kompetencje lingwistyczne (leksykalna, gramatyczna, semantyczna, fonologiczna, ortograficzna, ortoepiczna), kompetencja socjolingwistyczna oraz kompetencja pragmatyczna. Założenie nierozzerwalności jednych od drugich prowadzi do wniosku, że procesy nauczania/uczenia się języków obcych nie mogą być wyizolowane i koncentrować się wyłącznie na rozwijaniu sprawności typowo językowych, lecz winny mieć charakter kształcąco-wychowawczy, odwoływać się do wiedzy i doświadczeń nauczycieli i uczniów, i w kontakcie ze ściśle określonymi wzorami oraz wartościami, tych drugich, poza językowymi, również pożądane kompetencje społeczne, ułatwiające międzykulturowy dialog” (Poradnik: 5).

Prezentacja filmu Fundacji na rzecz Różnorodności Społecznej „To, co najlepsze z dwóch światów. Syn Mohameda” (PL), film z serii *Narracje przejawiającymi się również w innej/obcej kulturze, kształtować u Migrantów*: <http://www.youtube.com/watch?v=fQLLKOgXGyo>

*Prowadzący mogą w zależności od kontekstu wybrać inne materiały pokazujące, jakie działania są podejmowane w polskiej szkole, aby rozwijać kompetencje wielokulturowe. Proponujemy materiały Fundacji na rzecz Różnorodności Społecznej (FRS) <http://ffrs.org.pl/aktualne-dzialania/nm/> lub materiały z cyklu spotkań edukacyjno-integracyjnych „O Romach, dla Romów, z Romami” zorganizowanych w małopolskich szkołach: <http://www.youtube.com/watch?v=BcjQUmm6GZU>

10 min   **Zadanie 1.** Podczas filmu zanotuj, jakie działania podejmuje Mohamed, aby nauczyć syna języka arabskiego i kultury egipskiej.

10 min   **Zadanie 2.** Gdyby syn Mohameda był w twojej klasie, w jaki sposób mógłbyś/mogłabyś wspierać naukę jego języka i kultury? Praca w grupach 3-, 4-osobowych.

40 min   **Zadanie 3.** Debata oksfordzka: „Na lekcjach języka obcego powinno się więcej czasu poświęcać na rozwijanie kompetencji międzykulturowej uczniów”.

10 min   **Zasady debaty**

Podział uczestników na dwie grupy, które będą reprezentowały strony za i przeciw dyskutowanej tezie. Jedna strona ma za zadanie przekonać drugą o słuszności swojego stanowiska. Prowadzący wskazuje, która grupa ma argumentować za, a która przeciw.

Dyskutanci siedzą naprzeciw siebie. W debacie powinno wziąć udział 6 osób (po 3 z każdej strony). Jedna wypowiedź trwa około 5 min. Pozostałe osoby są publicznością.

Przewodniczący prowadzi dyskusję i wybiera sekretarza, który pilnuje czasu.

Przebieg debaty

Dyskusja w grupach.

Wspólne przygotowanie argumentów za lub przeciw.

Wybór trzech reprezentantów.

Rozpoczęcie debaty – przedstawienie kolejnych argumentów. Przedstawianie się odbywa się naprzemiennie – debatę rozpoczyna grupa, która broni stawianej tezy.

Zakończenie debaty

Głosowanie jawne poprzez podniesienie ręki, czy jesteśmy za, czy przeciw.

Zakończenie debaty

Podsumowanie tematu. Wskazanie dodatkowych lektur i źródeł do rozwijania kompetencji interkulturowej i wielojęzyczności.

Kilka przydatnych cytatów do refleksji nad tematyką zajęć:

„Wielokulturowość świata jest żywą tkanką, w której nic nie jest dane i określone raz na zawsze, lecz nieustannie przekształca się, zmienia, tworzy nowe relacje i konteksty” (Kapuściński R. 2008. *Podróże z Herodotem*, Znak: Kraków, s. 107).

„Wszystkie kultury (zasadniczo etniczne) są równe”. Współczesny świat widziany z takiej perspektywy to wielki konstrukt wybranych elementów rzeczywistego dziedzictwa kulturowego, wartościujących zabiegów i subiektywno-społecznie tworzonych hierarchii wartości: kulturą staje się to, co ludzie pragną, aby było” (Burszta W. 1998. *Antropologia kultury. Tematy, teorie interpretacje*: Poznań, s.154).

„Współspotykani” są inni, a istotowa znajomość siebie nawzajem wymaga poznawania się” (Heidegger M. 2005. *Bycie i czas*, przekł. Baran B., Warszawa, s. 151).

„Współczesna wielokulturowość jest zjawiskiem dynamicznym, wieloczynnikowym i wielozakresowym. Można ją ujmować i rozpatrywać w kontekście historycznym i terytorialnym (kolonizacji, podbojów, tutejszości i zasiedziałości), procesualnie (w kontekście ujawniających się ustawicznie odrębności, ożywiania ruchów etnicznych i narodowościowych, powstania nowych, niepodległych państw), w kontekście migracji (nasilających się procesów przemieszczania, uchodźstwa, łączenia rodzin, asymilacji, akulturacji, gettoizacji, stygmatyzacji, uprzedzeń, negatywnych stereotypów, izolacji i wykluczeń, dylematów podwójnej tożsamości – coraz częściej rozszczępionej wobec nakazów ruchów radykalnych, etnocentrycznych), jak też dokonujących się procesów demokratyzacji i kształtowania społeczeństw obywatelskich (uznania praw człowieka i praw mniejszości – np. etnicznych, religijnych; otwarcia granic; peregrynacji motywowanych poznawczo, edukacyjnie, kulturowo; ciekawości innych kultur itp.)” (Nikitorowicz J. *Reakcje i interakcje – wielokulturowość i międzykulturowość*. [W:] *Edukacja międzykulturowa na pograniczach*, s. 13).

Filmy z serii Narracje Migrantów wraz z propozycjami pracy z materiałem są dostępne na stronie: <http://ffrs.org.pl/aktualne-dzialania/nm/>

Temat 3.5. Uczestnicy i kreatorzy procesu edukacyjnego

Cele

Zapoznanie osób biorących udział w szkoleniu z potencjalnymi uczestnikami procesu nauczania języków obcych, ich zadaniami, prawami i obowiązkami.

Pokazanie dobrych praktyk w terenie.

Opracowanie propozycji działań wspierających osiągnięcia uczniów w zakresie znajomości języków obcych.

Czas: 45 min

Opis

10 min   Wstęp do zajęć dotyczący formalnych uwarunkowań procesu uczenia się języków obcych opracowany przez prowadzącego na podstawie *Poradnika*, rozdział 2.4. „Uczestnicy i kreatorzy procesu edukacyjnego”. Zwrócenie uwagi na ważną triadę nauczyciel–uczeń–rodzice/opiekunowie, ale także na innych uczestników tego procesu: dyrektorów, innych nauczycieli i pracowników szkoły, inne osoby zarządzające edukacją.

20 min   Praca zorganizowana jest w formie trzech zadań do wyboru. Uczestnicy wybierają interesujące ich zadanie i pracują nad nim przez 20 minut. Wybierają między sobą referenta, który przedstawia wyniki ich pracy na forum.

Zadanie 1. Uczniowie

Przeczytaj w *Poradniku* na s. 52 cytát z publikacji Sandury.

Czy jego uwaga znajduje potwierdzenie w twojej praktyce?

Proszę podać przykłady dobrych praktyk wspierania przez szkołę dziecka, które żyje w trudnych warunkach. Proszę skoncentrować się na pomocy w zakresie wspierania nauki języków obcych.

„Polski system edukacyjny w istocie nie wspiera zdolnych dzieci, które rodzą się w trudnych warunkach. Preferuje natomiast – najczęściej pod hasłem wspierania uzdolnień – tych, którzy uzyskują przewagę kompetencyjną dzięki uprzywilejowanej pozycji materialnej i społecznej swoich rodzin. To, co zwykle przy tej okazji nazywa się talentem, to nic innego jak wyższe kompetencje wyniesione przez dziecko z domu o uprzywilejowanej pozycji społecznej i wysokim kapitale kulturowym. Nauczyciele zachowujący się w sposób tradycyjny, tzn. nagradzający dzieci za ich wiedzę, a karzący, gdy te nie mogą opanować wymaganych umiejętności, „zapominają”, że wiedza znajdująca się w posiadaniu zdolnych dzieci nie jest zasługą ich pracy, lecz wynikiem społecznego i kulturowego poziomu rodziny oraz warunków domowych. Wszelkie dostępne dane świadczą o tym, że polska szkoła dobrze radzi sobie z kształceniem indywidualności i wyławianiem tzw. dzieci wybitnie uzdolnionych (dobre wyniki polskich uczniów w międzynarodowych olimpiadach i konkursach), a znacznie gorzej z uczeniem współpracy i zmniejszaniem nierówności edukacyjnych” (Sadura 2012: 9).

Zadanie 2. Nauczyciele

Zapoznaj się z opisem ról nauczyciela w procesie uczenia się języków Zawadzkiej zamieszczonym w *Poradniku* na s. 56.

Nauczyciel języków obcych powinien zatem być w swojej dziedzinie „**ekspertem**”, **a jednocześnie „wychowawcą”**. **Powinien być również „organizatorem**”, „**moderatorem**” i „**doradcą**”, a przy tym pełnić funkcję „pośrednika kulturowego” i „**ewaluatora**”. **Co więcej, winien jawić się jako „innovator”, „badacz” oraz „refleksyjny praktyk”** (por. Zawadzka 2004),

oraz listą kompetencji nauczyciela (*Poradnik*: 56–62).

Zaproponujcie działania związane z wybraną rolą. Jak powinien postępować nauczyciel, aby wspierać naukę języków obcych? Zaproponujcie konkretne działania w co najmniej pięciu zakresach.

Rola	Działanie
Ekspert	
Wychowawca	
Organizator	
Moderator	

Doradca	
Pośrednik kulturowy	
Ewaluator	
Innowator	
Badacz	
Refleksyjny praktyk	

Zadanie 3. Rodzice i opiekunowie

Przeanalizuj prawa i obowiązki rodziców i przedyskutuj, w jaki sposób szkoła lub inne instytucje związane z edukacją mogą wspierać rodziców/opiekunów w ich aktywności promującej naukę języków obcych.

Rodzice/opiekunowie	
Prawa	Obowiązki
„Rodzice mają prawo do wychowywania swoich dzieci w duchu tolerancji i zrozumienia dla innych, bez dyskryminacji wynikającej z koloru skóry, rasy, narodowości, wyznania, płci oraz pozycji społecznej.	Rodzina ma obowiązek wychowywać swoje dzieci w duchu odpowiedzialności za siebie i za cały ludzki świat.
Rodzice mają prawo do uznania ich pierwszeństwa <i>jako «nauczycieli» swoich dzieci.</i>	Rodzice mają obowiązek wychowywać swoje dzieci w sposób odpowiedzialny i nie zaniedbywać ich.

Rodzice mają prawo dostępu do wszelkich informacji o instytucjach oświatowych, które mogą dotyczyć ich dzieci.	Rodzice mają obowiązek przekazywania wszelkich informacji szkołom, do których uczęszczają ich dzieci, informacji dotyczących możliwości osiągnięcia wspólnych (tj. domu i szkoły) celów edukacyjnych.
Rodzice mają prawo wyboru takiej drogi edukacji dla swoich dzieci, jaka jest najbliższa ich przekonaniom i wartościom uważanym za najważniejsze dla rozwoju ich dzieci.	Rodzice mają obowiązek dokonania świadomego wyboru drogi edukacyjnej, jaką ich dzieci powinny zmierzać.
Rodzice mają prawo domagać się od formalnego systemu edukacji, aby ich dzieci osiągnęły określoną wiedzę duchową i kulturową.	Rodzice mają obowiązek wychowywać swoje dzieci w poszanowaniu i akceptowaniu innych ludzi i przekonań.
Rodzice mają prawo wpływać na politykę oświatową realizowaną w szkołach ich dzieci.	Rodzice mają obowiązek osobiście włączać się w życie szkół swoich dzieci i stanowić istotną część społeczności lokalnej.
Rodzice i ich stowarzyszenia mają prawo do wydawania opinii i przeprowadzania konsultacji z władzami odpowiedzialnymi za edukację na wszystkich szczeblach zarządzania oświatą.	Rodzice mają obowiązek tworzyć demokratyczne, reprezentatywne organizacje na wszystkich poziomach. Organizacje te będą reprezentowały rodziców i ich interesy.

Rodzice mają prawo do pomocy materialnej ze strony władz publicznych, eliminującej wszelkie bariery finansowe, które mogłyby utrudniać dostęp ich dzieci do edukacji.	Rodzice mają obowiązek poświęcać czas i uwagę swoim dzieciom i ich szkołom, tak aby wzmocnić ich wysiłki skierowane na osiągnięcie określonych celów nauczania.
Rodzice mają prawo żądać od odpowiedzialnych władz publicznych wysokiej jakości usług edukacyjnych.	Rodzice mają obowiązek poznać siebie nawzajem, współpracować ze sobą i doskonalić swoje umiejętności „pierwszych nauczycieli» i partnerów w kontaktach szkoła–dom.

15 min

Prezentacja wypracowanych przez grupy materiałów.

W celu poszerzenia informacji na temat uczestników i kreatorów procesu edukacyjnego prowadzący może skorzystać z Raportu Analitycznego z Europejskiego Badania Kompetencji Językowych ESLC opublikowanego na stronie: <http://eduentuzjasci.pl/pl/publikacje-ee-lista/165-raport/raport-z-badania/europejskie-badanie-kompetencji-jezykowych-eslc/854-europejskie-badanie-kompetencji-jezykowych-eslc.html>.

3.5. Karta do zadania 2.

Rola	Działanie
Ekspert	
Wychowawca	
Organizator	
Moderator	
Doradca	
Pośrednik kulturowy	
Ewaluator	
Innowator	
Badacz	
Refleksyjny praktyk	

3.5. Karta do zadania 3.

Rodzice/opiekunowie	
Prawa	Obowiązki
1. „Rodzice mają prawo do wychowywania swoich dzieci w duchu tolerancji i zrozumienia dla innych, bez dyskryminacji wynikającej z koloru skóry, rasy, narodowości, wyznania, płci oraz pozycji społecznej.	1. Rodzina ma obowiązek wychowywać swoje dzieci w duchu odpowiedzialności za siebie i za cały ludzki świat.
2. Rodzice mają prawo do uznania ich pierwszeństwa jako «nauczycieli» swoich dzieci.	2. Rodzice mają obowiązek wychowywać swoje dzieci w sposób odpowiedzialny i nie zaniedbywać ich.
3. Rodzice mają prawo do pełnego dostępu do formalnego systemu edukacji dla swoich dzieci, z uwzględnieniem ich potrzeb, możliwości i osiągnięć.	3. Rodzice mają obowiązek zaangażowania się jako partnerzy w nauczanie swoich dzieci w szkole.
4. Rodzice mają prawo dostępu do wszelkich informacji o instytucjach oświatowych, które mogą dotyczyć ich dzieci.	4. Rodzice mają obowiązek przekazywania wszelkich informacji szkołom, do których uczęszczają ich dzieci, informacji dotyczących możliwości osiągnięcia wspólnych (tj. domu i szkoły) celów edukacyjnych.
5. Rodzice mają prawo wyboru takiej drogi edukacji dla swoich dzieci, jaka jest najbliższa ich przekonaniom i wartościom uważanym za najważniejsze dla rozwoju ich dzieci.	5. Rodzice mają obowiązek dokonania świadomego wyboru drogi edukacyjnej, jaką ich dzieci powinny zmierzać.
6. Rodzice mają prawo domagać się od formalnego systemu edukacji, aby ich dzieci osiągnęły określoną wiedzę duchową i kulturową.	6. Rodzice mają obowiązek wychowywać swoje dzieci w poszanowaniu i akceptowaniu innych ludzi i przekonań.
7. Rodzice mają prawo wpływać na politykę oświatową realizowaną w szkołach ich dzieci.	7. Rodzice mają obowiązek osobiście włączać się w życie szkół swoich dzieci i stanowić istotną część społeczności lokalnej.

8. Rodzice i ich stowarzyszenia mają prawo do wydawania opinii i przeprowadzania konsultacji z władzami odpowiedzialnymi za edukację na wszystkich szczeblach zarządzania oświatą.	8. Rodzice mają obowiązek tworzyć demokratyczne, reprezentatywne organizacje na wszystkich poziomach. Organizacje te będą reprezentowały rodziców i ich interesy.
9. Rodzice mają prawo do pomocy materialnej ze strony władz publicznych, eliminującej wszelkie bariery finansowe, które mogłyby utrudniać dostęp ich dzieci do edukacji.	9. Rodzice mają obowiązek poświęcać czas i uwagę swoim dzieciom i ich szkołom, tak aby wzmocnić ich wysiłki skierowane na osiągnięcie określonych celów nauczania.
10. Rodzice mają prawo żądać od odpowiedzialnych władz publicznych wysokiej jakości usług edukacyjnych.	10. Rodzice mają obowiązek poznać siebie nawzajem, współpracować ze sobą i doskonalić swoje umiejętności «pierwszych nauczycieli» i partnerów w kontaktach szkoła–dom.

Moduł IV: Budowanie przyjaznego środowiska wspierającego efektywne nauczanie języków obcych

W tym module szkolenia uczestnicy zapoznają się z etapami i obszarami systemu edukacyjnego. Poznają elementy edukacji formalnej i nieformalnej oraz będą mieli możliwość refleksji nad swoją rolą w budowaniu sprzyjającego dla nauki języków obcych środowiska.

Temat 4.1. Działania organizacyjne w budowaniu przyjaznego środowiska wspierającego nauczanie języków obcych – nie tylko *lingua franca*

Cele

Zapoznanie uczestników z dokumentem RE „Wielojęzyczność: atut dla Europy i wspólne zobowiązanie”.

Refleksja na temat działań promujących wielojęzyczność.

Czas: 45 min

Opis

10 min

Prezentacja przez prowadzącego konceptu *lingua franca* (*Poradnik*: 72) oraz polityki wielojęzyczności promowanej przez Radę Europy na podstawie rozdziału 3.1.3. *Poradnika* oraz dokumentu „Wielojęzyczność: atut dla Europy i wspólne zobowiązanie”.

Komisja:

- wykorzysta programy UE jako wsparcie dla nauczania większej liczby języków poprzez uczenie się przez całe życie, mobilność nauczycieli i studentów, szkolenie nauczycieli języków, partnerstwa między szkołami oraz rozwój innowacyjnych metod dostosowanych do różnych grup docelowych;
- sporządzi spis najlepszych praktyk w uczeniu się i nauczaniu języków w zakresie wielojęzyczności i udostępni go państwom członkowskim.

Państwa członkowskie zachęca się do:

- zapewnienia wszystkim realnych możliwości opanowania języka narodowego (języków narodowych) i dwóch innych języków;
- rozszerzenia oferty nauczania języków dla osób uczących się, tak aby umożliwić indywidualny wybór i lepszą odpowiedź na lokalne zapotrzebowanie w dziedzinie nauki języków;
- podnoszenia jakości szkoleń wszystkich nauczycieli i innych osób zaangażowanych w nauczanie języków;
- propagowania mobilności wśród nauczycieli języka, tak aby poszerzać ich umiejętności językowe i kompetencje międzykulturowe.

2 x 15 min

Podsumowanie prezentacji:

Należy dążyć, aby uczniowie posługiwali się co najmniej dwoma językami, oprócz języka ojczystego. Najlepiej, gdyby jednym z nich był język jednego z krajów sąsiadujących, a drugim któryś z języków powszechnie wykorzystywanych do komunikacji na forum międzynarodowym.

Prezentujący zachęca do dyskusji na temat wyboru drugiego języka i koncepcji nauczania języka kraju sąsiadującego:

Czy wdrożenie koncepcji nauczania języka kraju sąsiadującego mogłoby podnieść poziom motywacji i efektywność uczenia się języka obcego?

Zadanie 1. Dyskusja na temat:

W jaki sposób szkoła, którą znam, może poszerzyć swoją ofertę i proponować naukę większej liczby języków niż dotychczas?

Organizacja dyskusji:

Uczestnicy otrzymują wycięte z papieru kwadraty w czterech różnych kolorach. Na jednej stronie kwadratów znajdują się cyfry od 1 do 4, i jest to system podziału na grupy. Poniżej model:

Biały	Biały	Biały	Biały
1	2	3	4

Krok 1. Uczestnicy dobierają się w grupy według koloru kwadratu.

Każda grupa zastanawia się nad przedstawionym problemem.

W jaki sposób szkoła, którą znam, może poszerzyć ofertę i nauczać więcej języków niż dotychczas?

Wszyscy zapisują pomysły, które pojawiają się w dyskusji.

Krok 2. Grupy dobierają się w grupy według cyfr zamieszczonych na kwadratach i pracują nad tym samym zadaniem.

W jaki sposób szkoła, którą znam, może poszerzyć ofertę i nauczać więcej języków niż dotychczas?

5 min

Uczestnicy wybierają jedną osobę, która będzie notowała ustalone przez grupę propozycje i zaprezentuje je.

Prezentacja propozycji.

Materiały dotyczące lingua franca znajdują się w *Poradniku* w rozdziale 3.1.3.

Interesujący tekst o lingua franca opracował i opublikował Marcin Gliński, pracownik Zakładu Akwizycji Uniwersytetu Śląskiego „O nauczaniu języka angielskiego jako lingua franca słów kilka” w „The library of reflective teachers”: <http://www.teacher.pl/teacher-blog/the-library-of-reflective-teachers-o-nauczaniu-jezyka-angielskiego-jako-lingua-franca-slow-kilka/> [data konsultacji: 18.1.2014 r.].

Streszczenie wykładu prof. Fisiaka dotyczące lingua franca dostępne jest na stronie: <http://www.wsh-leszno.pl/wsh/NSJO/c-czy.htm> [data konsultacji: 18.1.2014 r.].

Tekst Rady Europy „Wielojęzyczność: atut dla Europy i wspólne zobowiązanie” jest dostępny na stronie: http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/ef0003_pl.htm.

Temat 4.2. Wsparcie logistyczne

Cele

Umiejętność określenia potrzeb w zakresie wsparcia logistycznego.

Zaplanowanie wsparcia logistycznego dla pracowni, biblioteki szkolnej, szkoły, aby efektywniej uczyć języka.

Czas: 45 min

Opis

10 min

Krótki wstęp prowadzącego na temat wsparcia logistycznego, którego myślą przewodnią jest fragment z *Poradnika* na s. 79:

„Bezspornie widoczną cechą przestrzeni szkoły jest trwające w niej zmaganie pomiędzy miejscami, w których przybiera ona cechy publiczne, i takimi, w których dominuje prywatność i/lub intymność. Nie wszystkie placówki są pod tym względem jednakowe. Nie wszędzie przestrzeń publiczna niemal całkowicie wyparła prywatność. Relacje te mają charakter zmagania między gospodarzami szkoły, którymi są nauczyciele i aspirującymi do tej roli uczniami. To, jak bardzo szkoły mogą się od siebie różnić klimatem, zależy właśnie od relacji pomiędzy publicznością a prywatnością wypełniającymi ich przestrzeń. To zaś bezpośrednio jest uzależnione od niewypowiedzianej najczęściej, ale czytelnej opinii o uczniach, a szerzej o ich środowisku (rodzinie, grupie rówieśniczej, osiedlu). Konstrukcja przestrzeni może stanowić tamę lub bramę dla wartości wnoszonych przez uczniów z zewnątrz (...)” (Nalaskowski 2002: 81).

Studium przypadku: pokazanie uczestnikom filmu z realizacji projektu wspierającego naukę języków obcych: <http://www.youtube.com/watch?v=i2a5BTCXI-E>

Analiza przypadku: refleksja nad zrealizowanym projektem i próba odpowiedzi na pytanie:

Kto jest zaangażowany we wspieranie nauki języków w szkole?

20 min

Jakie są motywy tych osób?

Podział grupy na podgrupy. Każda grupa czyta z *Poradnika* rozdział 3.2. „Poziom wsparcia logistycznego”, a następnie ma za zadanie zaplanować wyposażenie pracowni językowej, dodatkowe wyposażenie biblioteki/mediateki, propozycje adaptacji budynku szkolnego i inne. Na podstawie danych z Internetu grupy oszacowują budżet potrzebny do zrealizowania takiego przedsięwzięcia.

Grupa ma za zadanie przedyskutować, kto mógłby być partnerem takiego projektu i ewentualnie gdzie jeszcze można byłoby pozyskać środki na jego realizację.

10 min

Prezentacja propozycji.

Prezentacja możliwych rozwiązań logistycznych w pracowni językowej:

<http://www.youtube.com/watch?v=rzT0sH9RFIY>

<http://www.youtube.com/watch?v=2VaDVxGI45g>

Temat 4.3. Formalna edukacja językowa

Cele

Wymiana informacji między osobami związanymi z nauczaniem języków obcych.

Refleksja na temat efektywności nauczania formalnego.

Czas: 90 min

Materiały

Koperty, papier w różnych kolorach (ilość kolorów zależy od liczby grup).

Opis

10 min

Krótką prezentacją charakterystyki formalnego nauczania języków obcych oraz roli, zadań i odpowiedzialności osób z nim związanych: nauczycieli, uczniów, pracowników, rodziców i opiekunów oraz innych interesariuszy. Prezentacja oparta na tezie autorki *Poradnika*:

„Na poziomie edukacji formalnej, poza wspomnianymi kwestiami natury organizacyjno-prawnej, przyjazne środowisko kształcenia mogą i powinni budować przede wszystkim nauczyciele języków obcych, uczniowie, jako pełnoprawni uczestnicy procesu kształcenia, oraz ich rodzice/opiekunowie” (Poradnik: 88).

40 min

Podział grupy na zespoły 3-osobowe (można je dobrać według zawodów lub ról, które odgrywają w procesie nauczania języka).

Każda grupa dostaje kopertę oraz kilka czystych kartek papieru. Grupy mają do dyspozycji *Poradnik* i mogą się odwołać do jego treści w zakresie opracowywanego tematu (*Poradnik*: 88–113). Grupy opracowują pytanie, jakie chciałyby zadać innym osobom z zakresu: **„Jak budować środowisko wspierające nauczanie języków obcych w kontekście nauczania formalnego?”**. Pytanie musi dotyczyć praktyki. Należy je przedstawić na forum. Każda grupa musi mieć inne pytanie, więc warto przygotować różne opcje danego zagadnienia. Następnie grupa notuje pytanie na swojej kopercie.

Koperty przechodzą z grupy do grupy. Każda grupa ma około 10 min na sformułowanie odpowiedzi i zaproponowanie konkretnych rozwiązań oraz napisanie ich na kartce. Potem kartkę chowa do koperty i przesyła ją kolejnej grupie.

Pierwsza część zadania kończy się, gdy koperta wraca do właścicieli pytania.

20 min

Grupa czyta propozycje i przygotowuje ich analizę oraz syntezę. Można dać grupom do dyspozycji pulę 10 punktów, którą rozdzielą według jakości otrzymanych odpowiedzi.

20 min

Każda grupa prezentuje proponowane rozwiązania i reaguje na otrzymane odpowiedzi.

Informacje na temat kształcenia formalnego prowadzący znajdzie w *Poradniku* w rozdziale 3.3. „Poziom edukacji formalnej” na s. 88–113.

Inspiracją do opracowania tej części szkolenia była książka: Hourst B., Sivasailam Th. 2001. *Les jeux-cadres de Thiagi. Techniques d'animation à l'usage de formateur*. Ed. D'Organisation: Paris.

Temat 4.4. Kształcenie pozaformalne

Cele

Refleksja na temat możliwych działań wspierających uczenie nieformalne i pozaformalne.

Budowanie umiejętności dyskusji i dochodzenia do kompromisu.

Czas: 90 min

Opis

15 min

Prowadzący wprowadza do tematu kształcenia pozaformalnego, posługując się definicją z *Poradnika* na s. 28:

„Edukacja pozaformalna to każda zorganizowana i ciągła działalność edukacyjna, która nie odpowiada całkowicie powyższej definicji edukacji formalnej. Edukacja pozaformalna może zatem odbywać się zarówno w obrębie instytucji edukacyjnych, jak i poza nimi, mogą w niej także uczestniczyć osoby z wszystkich grup wiekowych. W zależności od kontekstu krajowego może ona obejmować programy edukacyjne zwalczające niepiśmienność dorosłych, kształcenie podstawowe dzieci nieuczęszczających do szkoły oraz kształtowanie umiejętności życiowych, zawodowych i kultury ogólnej. Programy edukacji pozaformalnej nie muszą tworzyć systemu «drabinowego» i mogą mieć różny czas trwania”.

60 min

Prowadzący przedstawia wszystkich możliwych uczestników procesu, omawiając współpracę wewnątrzszkolną, współpracę z rodzicami i opiekunami ucznia, a także współpracę z instytucjami zewnętrznymi.

Prowadzący proponuje uczestnikom zajęcie się problematyką kształcenia pozaformalnego na dwóch płaszczyznach – teoretycznej i praktycznej. Najpierw uczestnicy indywidualnie przeglądają rozdział 3.4. *Poradnika* (skimming), a następnie tworzą propozycje konkretnych działań zawodowych.

Pytanie: *Jakie działania można podjąć w zakresie edukacji pozaformalnej, aby zwiększyć efektywność uczenia języków obcych?*

Każdy uczestnik notuje 5 propozycji działań, jakie mógłby podjąć w zakresie edukacji pozaformalnej, aby zwiększyć efektywność uczenia języków obcych.

Uczestnicy dobierają się w pary i wymieniają między sobą swoje propozycje działań. Ich zadaniem jest zachować 5 z 10 propozycji.

Następnie dwie dwójki dobierają się w czteroosobową grupę i ponownie zachowują 5 z 10 propozycji.

Na kolejnym etapie zadania każda czwórka dobiera sobie kolejną grupę i ponownie zachowuje 5 z 10 propozycji.

Dyskusje i łączenie w kolejne grupy trwa, aż ustali się 5 najlepszych propozycji.

Tworzenie coraz większych grup i omawianie propozycji.

15 min

Przedstawienie finalnych 5 propozycji. Podsumowanie zadania. Dyskusja na temat negocjacji, strategii dochodzenia do kompromisu i mediacji.

Materiały dotyczące edukacji pozaformalnej i współpracy z różnymi osobami i instytucjami w celu zwiększenia efektywności nauczania języków obcych znajdują się w *Poradniku* w rozdziale 3.4.

Interesujący program dla nauczycieli mający na celu rozwijanie ich kompetencji rozwiązywania konfliktów w szkole jest realizowany przez ORE. Więcej informacji zainteresowani znajdą na stronie: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_content&view=article&id=92&Itemid=926.

Podsumowanie szkolenia

Cele

Podsumowanie szkolenia i otrzymanie informacji zwrotnej od uczestników na temat efektywności i jakości szkolenia.

Czas: 15 min

Opis

15 min Podsumowanie szkolenia przez prowadzącego. Informacja zwrotna od uczestników, np. w formie ankiety przeprowadzonej anonimowo:

Jakie działanie wspierające naukę języka zaproponowane na szkoleniu uważasz za najbardziej interesujące?

Jakie działanie wspierające naukę języka zaproponowane na szkoleniu można wdrożyć w Państwa szkole?

Która część szkolenia, które zadanie w trakcie szkolenia były najciekawsze?

Która część szkolenia, które zadanie w trakcie szkolenia były najmniej atrakcyjne?

